Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

הײנט 10 זײטען

נײער פאלקסבלאט

№ 33	Łódź, Wtorek, 7 lutego 1933 r.	עלפטער יאהרגאנג	לאדז, דינסטאג, י"א שבט תרצ"ג	№ 33

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

נ.ד.-קישע סטודענטן בעפאלן א פראפעסאר

אויפ'ן אוניווערזיטעטס-הויף האט מען דעם ליבעראלען פראפעסאר בעווארפען מיט שטינקענדיגע אייער און דאן איהם שטארק צעשלאגען

בילדונגס-מיניסטער פערורטיילט דעם ברוטאלען אנפאל

װאַרשאַ, 6. (טעלעפאָניש).

היינט באַכמיטאָג זענען אַ גרופּע ענדעקישע סטודענטען בעפאַלען אויפ'ן אוניווערזיטעטס-הויף דעם פּראָפ. וואַלעק-טשערנעצקי. דער פּראָפעסאָר איז אָנגעפאַלען געוואָרען פון הינטען און בעוואָרפען געוואָרען מיט פוילע אייער, דאַן האָבען זיי איהם ערנסט צושלאָגען מיט שטעקענס און ענטלאָפען.

באַלד דערנאָך האָט דער בילדונגס-מיניסטער יענדזשעיעוויטש בעזוכט דעם בעפאַלענעם פּראָפעסאָר אין זיין וואוינונג און איהם אויסגעדריקט בעדויערען.

אין אַ געשפּרעך מיט אַ ציטונגס-פאַרשטעהער האָט דער מיניסטער שאַרף פערורטיילט די דאָזיגע מעטאָדען און דעם ברוטאַלען אָנפאַל. די איבערפאַלער האָט דער מיניסטער אָנגערופען מענשען אָהן עהרע.

דער פּראָפעסאָר וואַלעק-טשערנעצקי איז בעפאַלען געוואָרען דורך די ענדעקישע סטודענטען צוליב זיין ליבעראַלען אַרויסטריט געגען די סטודענטישע אונרוהען אין דער סיים-קאָמיסיע.

מ'קען נאך נישט רעדן וועגן מלחמה-חובות

לאָנדאָן, 6 (ספּ. טעל.)

דער ענגלישער אמבאסאדאר אין וואשינגטאן ווינדסיי איז היינט געקומען קיין לאָנדאָן, כדי פאר צושטעלען דער ענגלישער רעגירונג די רעזולטאטען פון דער קאָנפערענץ מיט דער אמעריקאנער רעגירונג וועגען די מלחמה-חובות.

לויט דעם דאָזיגען בעריכט קען אמעריקא נישט מסכים זיין אויף פערקלענערען די מלחמה-חובות, אויב דער צווייטער צד וועט אויך נישט איינגעהן אויף הנחות.

אפגעברענט א בעלגיש שטעטעל

פּאַריז, 6 (ספּ. טעל.)

אין בעלגיען איז אויסגעבראָכען א שרפה אין היסטאָרישען שטעטעל סאָן-הילבערט, ס'זענען פערברענט געוואָרען 300 הייזער.

270 עולים קיין ארץ-ישראל

װאַרשאַ, 6 (ספּ. טעל.)

פון וואַרשא זענען היינט אָפּגעפאָהרען מיט א ספּעציעלען צוג 270 עולים קיין ארץ-ישראל.

צוליב דער ערעפנונג פון נייעם געשעפטס-לאָקאַל פון ה'

שלמה קאהאנע

לימאנאווסקיעגא 24

גראַטולירט איך איהם און ווינש איהם פיל ערפאָלג.

פערטרעטער פון דער פירמע

„BAŁTYK"

ה' פישעלעוויטש.

558

השבת אבדה

געהענדיג פון קראַנקען-קאַסע פיעטריקאָווער 17 דורך פיעטריקאָווער ביז נאַרוטאָוויטש 4, האָב איך פערלוירען א קליין בייטעלע מיט 12 זל. די קליינע סומע איז שווער אויסגעהאָרעוועט געלד. איך בעט עס אָפּצוגעבען אין אדמ. פון דער ציטונג פאר „ב"

ווײטערדיגע בודזשעט-דעבאטע אין סיים

דיסקוסיע וועגן אויסערן-פאָליטיק. — 2 קאָמוניסטישע רעדעס. — דעפּ. ווישליצקי וועגן דער האנדעלס-פאָליטיק

װאַרשאַ, 6. (טעלעפאָניש).

אויף דער הײנטיגער זיצונג פון סיים איז ווייטער דיסקוטירט געוואָרען דער מלוכה-בודזשעט. אין דער ערשטער רייהע איז געפיהרט געוואָרען די דיסקוסיע איבערן בודזשעט פון אויסערן-מיניסטעריום. דער ערשטער האָט גענומען אַ וואָרט דעפּ. ווייניאַרסקי פון נ.ד. ער האָט צוגעגעבען, אַז מ'קען אויסערן-מיניסטעריום פיהרט אָן דער קריגס-מיניסטער. די רעגירונג פרעגט נישט דעם סיים אין ענינים פון דער אויסערליכער פּאָליטיק. אַ גוטע איבערליכע פּאָליטיק איז אַ בעדינג פאַר אַ גוטע אויסערליכע פּאָליטיק, מ'קען נישט האָבען קיין גוטע פּאָליטיק ווען מ'גראָבט אונטער דעם מאָראַלישען כוח פון דער געזעלשאַפט, ווייטער רעדט דער דעפּוטאַט וועגען דער פּראָפּאַגאַנדע וואָס ווערט געפיהרט אין אויסלאַנד, אין איטאַליען שרייבט מען, אַז אין פוילען הערשט פאַשיזם, אין פראַנקרייך, אַז דאָ איז אַ דעמאָקראַטישע אָרדנונג, אין ענגלאַנד — אַז מיר האָבען אַ פּאַרלאַמענטאַרע אָרדנונג, אין דייטשלאַנד וועגען היטלעריזם, אין אַמעריקאַ שווייגען צפּעס אַנדערש.

דעם רעדנער ענטפערט דעפּ. כאַדזשי (ב.ב.) ער זאָגט אַז מ'קען נישט פיהרען אַזאַ ברייטע דיסקוסיע, ווייל דער אויסערן-מיניסטער איז נישט אויפ'ן אָרט.

עס רעדט נאָך די קאָמוניסטישע דעפּוטאַטקע איגנאַשאַק, דער מאַרשאַלעק נעהמט איהר צו דאָס וואָרט און ערקלערט, אַז ער וועט הייסען שטרייכען אין דער סטענאָגראַמע עטליכע ערטער פון איהר רעדע.

דאַן טרעט דער סיים צו בעטראַכטען דעם בודזשעט פון האַנדעלס-מיניסטעריום, ווען דער רעפערענט דעפּ. מינקאָווסקי (ב.ב.) געהט אַרויף אויף דער טריבונע הויבט זיך אויף אַ טומעל אויף די בענק פון פּ.פּ.ס. די פּ.פּ.ס. ווילען איהם נישט לאָזען רעדען, ווייל מינקאָווסקי איז דער אָנפיהרער פון צעמענט-קאַרטעל און די אַרבייטער האָבען צו איהם גרויסע טענות. צום סוף פערלאָזען די פּ.פּ.ס. ביי זיין רעדע דעם זיצונגס-זאַל.

דאַן האַלט ערשט דעפּ. מינקאָווסקי זיין רעפעראַט, אין דער דיסקוסיע נעהמט אַ וואָרט דעפּ. מאַריאַנסקי, וועלכער האַלט אַז די האַנדעלס-קאַמערן זענען אַ פּאַראָדיע פון זעלבסטפערוואַלטונג, דער „ריטשאַלט"-שטייער וואָס איז בערעכענט פון די גוטע יאָהרען, פעריניכטעט די קליינע אונטערנעהמונגען, די פערלעגענע שטייערן פאַר האַנדועל-קאַמער דאַרפען אַנולירט ווערען, די דאַרפען אויך בעקומען קרעדיטען.

דאַן רעדט נאָך דעפּ. ווישליצקי.

באַכמיטאָג איז דער סיים צוגעטרעטען צו פערטראַכטען דעם בודזשעט פון אַרבייטס-מיניסטעריום און מיניסטעריום פאַר געזעלשאַפטליכע שוץ, צווישען פיל דעפּוטאַטען האָט אויך גענומען אַ וואָרט דער קאָמוניסטישער דעפּוטאַט ראָזענבערג, וועלכער האָט אַרומגערעדט די פערהעלטענישען אין דער לאָדזער אינדוסטריע וואו די אַרבייטער אַרבייטען ביי שרעקליכע בעדינגונגען.

דאַן האָט גערעדט מיניסטער הוביצקי. די נעכטיגע דעבאַטע האָט זיך פערענדיגט מיט'ן אָנגענעהמען דעם בודזשעט פון קריגס-מיניסטעריום, אַ ברייטען רעפעראַט האָט געהאַלטען דעפּ. פּאָלאַקעוויטש. דער דעפּ. אַרצישעווסקי (נ.ד.) פאָדערט אויף די רעגירונג באַלד צו פאַרטיפיקירען פּאַמערן אין צוזאַמענהאַנג מיט דער געפאַהר וואָס היטלער אין געקומען צו דער מאַכט, מיט דעם איז די זיצונג געשלאָסען געוואָרען.

צו דער עפענטליכקייט!

אַזוי ווי אין אונזער הויז פּילסודסקיעגאַ 9 וואוינט אַ געוועזענער מיט'ן נאָמען מאָטל בליסקאַ און בעוואוינט אַ פּראָנטאָווע געוועלב, אַ שטוב מיט אַ קיך און איז שולדיג צירקאַ 1300 זל. דירה-געלד ביז'ן היינטיגען טאָג און ער האָט דעם חוב נישט געוואָלט בעצאָהלען אַפילו איינציגווייז, אַזוי ווי דער הרב ר' לייביש ראָזענבערג האָט גע'פסק'נט, זענען מיר געצוואונגען געווען אַרויסצונעהמען אַ'עקסמיסיע. ווילענדיג אָבער אויסמיידען די עקסמיסיע, האָבען מיר דעם ענין איבערגעגעבען צו ערלעדיגען דער פערוואַלטונג פון קליינהענדלער-פעראיין, פּאָמאָרסקאַ 15, דעם ה' פּרעזעס עהרליך, סוכמייער און מאַגנישעווסקי, וועלכע האָבען נאָך אונטערהאַנדלונגען אַרויסגעגעבען אַן אורטייל אַרויסצוצאָהלען דעם ה' בליסקאַ 1200 זל. בתנאי, אַז ער מוז צוערשט די דירה אויסליידיגען אין משך פון 4 טעג. דאָס געלד ליגט איינגעלעגט זייט 8 טעג ביי ה' אברהם מאיר קאַפּלאַן, פּיעטריקאָווער 16. מיר גיבען איהם צייט נאָך דעם היינטיגען טאָג אויסצוליידיגען די דירה און אָפּצוגעבען די שליסלען, אין נעגענפאַל וועלען מיר געצוואונגען זיין אויסצופיהרען דעם אורטייל, וואָס הרב ר' לייביש ראָזענבערג האָט גע'פסק'נט. פאַר די דראָהונגען, וואָס ער האָט געמאַכט אין געגענוואַרט פון דער פערוואַלטונג, וועט ער ציהען די ווייטגעהענדסטע קאָנסעקווענצען.

מיט אַכטונג די הויז-אַדמיניסטראַציע.

199

הסתדרות ציונים רדיקליים „התחיה"

ע"י ההסתדרות הציונית בלודז.

זאל „פילהארמאניע"

נארוטאָוויטשאַ 20.

מאָרגען, מיטוואָך, דעם 8-טען פעברואַר, 8.30 אָוונט וועט רעפערירען

יצחק גרינבוים

עהרען-פּרעז. פון דער ציוניסטישער אָרג. אין פוילען און סיים-דעפּוטאַט א. ד. ט.:

„די פּאָליטישע און עקאָנאָמישע לאַגע פון די יודען אין פוילען און די לאַגע אין ציוניזם און אין א"י".

בילעטען פון 49 גר. צו בעקומען אין פילהאַרמאָניע פון 8 ביז 10 אָוונט, „התחיה" פּילסודסקיעגאָ 66, ציונ. אָרג. שרודמיעסקאַ 29, גורין, נאָוואָמיעסקאַ 15, פיינער, זגערזשער 28. 517

טייערער צאָהל איך פאַר בריליאַנטען, גאָלד, זילבער, פּערל, גאָלדענע ציין, און לאָמבאַרדאָווע קוויטען.

50%

M. H. LISSAK, 5 Piotrkowska 5

Dr. Wajnberg

ספּעצ. פון האַרץ-און לונגען-קראַנקהייטען

ציגעל-גאַס 11, טעל. 126-02

נעהמט אָן פון 9–10 פריה, 3–4 און 8–9 אָוונד.

פאַר גאָלד, בריזשוטעריע און לאָמבאַרד-קוויטעס צאָהלט די העכסטע פּרייזן

איזידאָר פיאַלקאַ

פיעטריקאָווער 7. 6078

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז געשטאָרבען אונזער ליבער און אונפערגעסליכער פאָטער, שוויגער-פאָטער, גרויספאָטער און אורגרויספאָטער

נ"ע משה דוד פערלמוטטער

ב"ר אורי יחיאל ז"ל

אין עלטער פון 95 יאָהר.

די לוי' קומט פאָר היינט, דינסטאָג, י"א שבט תרצ"ג, 12 אַ זייגער מיטאָג פון טרויער-הויז נאַרוטאָוויטשאַ 40, וועגען וואָס עס טיילט מיט פאַמיליע, פריינד און בעקאַנטע

די טיפבטרויערנדע הינטערבליבענע.

פוילישער „מכבי” געזיגט אין זאקאפאנע
בעקומען דעם זילבערנעם בעכער פון לארד מעלטשעט

זאקאפאנע, 6 (יט"א טעלעפאניש)

די האקעי-פארמעסטונגען, וואס האבען געוואלט פארקומען אין קריניציע, זענען צוליב שלעכטען וועטער אפגערופען געווארען.

די מכביהדע איז פארענדיגט. די דעלעגאציעס און ספארט-דרוזשינעס זענען שוין אלע אפגעפאהרען פון זאקאפאנע. ס'זענען פערטיילט געווארען די 4 ערשטע פריזען: דעם ערשטען פריז (א זילבערנער בעכער פון לארד מעלטשעט) האט בעקומען פוילען (מיט 131 פונקטען). דעם צווייטען פריז האט בעקומען טשעכאסלאוואקיי (48 פונקטען), די 3-טע פרעמיע—עסטרייך און דעם פירטען פריז האט בעקומען רומעניען.

דענישע שיף דערטרונקען געווארען

ברעסט, 6 (ספ. טעל.)

די דענישע שיף „עסטריד” איז ארויף אויף א שטיין און איז אונטערגעגאנגען. א פראנצויזישע רעטונגס-שיף האט זיך איינגעגעבען צו ראטעווען די פאסאזשירען און די מאנשאפט. די שיף מיט דער גאנצער לאדונג איז גראפ אויפן באדען.

שטרייק-בעוועגונג אין שפאניען

פאריז, 6. (ספ. טעל.)

אין שפאניען זאל היינט אויסברעכען א שטרייק פון די גרובען און מעטאל-ארבייטער.

גרויסע שפיאנאזש-אפערע אין עסטרייך
ארעסטירט בעאמטע פון קריגס-מיניסטעריום

וויען, 6. (ספ. טעל.)

אין עסטרייכישען קריגס-מיניסטעריום איז ענטדעקט געווארען א גרויסע שפיאנאזש-אפערע. עטליכע בעאמטע פון דאזיגען מיניסטעריום האבען ארויסגעגעבען א שכנותדיגער מלוכה אלע סודות פון מיניסטעריום ס'זענען פארגעקומען פיל ארעסטען.

דערשאסען אנ'אנפיהרער פון די מאנדזשורישע באנדיטען

לאנדאן, 6. (ספ. טעל.)

אין כארבין איז דערשאסען געווארען דער בעקאנטער אנפיהרער פון די מאנדזשורישע באנדיטען גענעראל ווארענסקי, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין ארויספיהרען הונדערט מארדען און אנפאלען, אין יאהר 1927 האט ער דערמארדעט דעם דייטשען קאנסול אין טשינטשאא.

בונט אויף א האלענדישע שיף
די מאטראסען זענען אנטלאפען מיט דער שיף

האאג, 6 (ספ. טעל.)

אויף א האלענדישער שיף, וואס איז געפיהרט געווארען דורך מאלאישע מאטראסען איז אויסגעבראכען א בונט.

די מאלאיער האבען געבונדען די איראפעאישע אפיצירען און ארויסגעפאהרען מיט דער שיף אויפן אפענעם ים.

די האלענדישע רעגירונג האט ארויסגעשיקט עטליכע שיפען נאכצויאגען די בונטאווטשיקעס. מ'רעכענט, אז ס'וועט קומען צו א שלאכט אויפן ים.

„אטלאנטיק” איז אונטערגעצונדען געווארען
סענסאציאנעלע ערקלערונג פון דער אויספארשונגס-קאמיסיע

פאריז, 6 (ספ. טעל.)

די קאמיסיע, וואס האט אדורכגעפיהרט די אויספארשונג וועגען דער שרפה אויף דער גרויסער פראנצויזישער שיף „אטלאנטיק” האט פארענדיגט די ארבייט, ארויסגעבענדיג די מיינונג, אז די שיף איז אונטערגעצונדען געווארען. דער קאפיטאן פון „אטלאנטיק” האט ערקלעהרט, אז ער איז מסכים מיט די אויספיהרונגען פון דער אויספארשונגס-קאמיסיע.

בילד פון קאטאסטראפע מיט'ן עקספרעס-צוג לאנדאן—מאנטשעסטער.

מ'שפילט אין אפענע קארטען
„אונזער ציל איז: צוריקקערן פון די האהענצאלערן”

בערלין, 6 (ספ. טעל.)

דער וויצע-פארזיצער פון דער היטלעריסטישער פארטיי ד"ר ווינטערפעלד האט ערקלערט אויף א פערזאמלונג פון דער פארטיי אין בערלין, אז דער רייכסטאג און דער פרייסישער סיים וועלען נישט זיין פעהיג צו ארבייטען נאך די וואהלען און וועלען מוזען פערשווינדען פון דער פאליטישער אויבערפלאך אויף א לענגערע צייט.

מ'זאגט: מאהר מאכט פאר'ן מלוכה-פרעזידענט, אבער מיר זאגען: דער פרעזידענט הינדענבורג שטארבט, אבער א קעניג שטארבט נישט. אונזער לעצטער ציל איז די האהענצאלערישע מאנארכיע.

בערלין, 6 (ספ. טעל.)

ס'האט זיך פערשפרייט א קלאנג, אז דער עקס-קייזער ווילהעלם וויל צוריקקומען קיין בערלין דעם 6. מערץ, ד. ה. נאך די וואהלען צום פארלאמענט.

ווילהעלם האט שוין געוואלט צוריקקומען קיין בערלין באלד נאכ'ן דערהאלטען די ידיעה, אז היטלער איז געווארען קאנצלער. היטלער האט אבער געזאלט ערקלערען, אז דאס צוריקקומען פון עקס-קייזער אין איצטיגען מאמענט וואלט שווער געמאכט דאס אדורכפיהרען די וואהלען.

וויטערדיגע בלוטיגע צוזאמענשטויסען אין דייטשלאנד

בערלין, 6 (ספ. טעל.)

לויט וויטערדיגע ידיעות פון דער פראווינץ איז בעת דעם צוזאמענשטויס צווישען היטלעריסטען און קאמוניסטען אין באכניען דערהרגעט געווארען איינער פון די היטלערישע אנפיהרער. נאך דער ערשטער אויספארשונג האט די פאליציי ארעסטירט 31 קאמוניסטען.

אין מאנהיים האט די פאליציי בעת א געשלעג דערהרגעט אנ'ארבייטער. אויך אין דיספלדארף איז שווער פערוואונדעט געווארען א היטלערישער אנפיהרער.

היטלערס זשעסט
ער האט זיך אפגעזאגט פון דער קאנצלער-פענסיע

בערלין, 6 (ספ. טעל.)

היטלער איז נעכטען מיט אנ'עראפלאן אפגעפלויגען קיין מינכען. די רייזע טראגט א פריוואטען כאראקטער און שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט די צוגרייטונגען פון דער היטלעריסטישער פארטיי צו דער וואהל-קאמפאניע.

די לייטונג פון דער פארטיי בלייבט אין מינכען. היטלער האט זיך אפגעזאגט פון דער פענסיע אלס קאנצלער און האלט זיך אויס פון זיין שריפטשטעלערישער ארבייט.

בילדונגס-קאמיסאר פאר פרייסען — א היטלעריסט
קלאנגען אז פראפ. קאהן זאל געשטעלט ווערען פאר א דיסציפלינאר אויספארשונג

בערלין, 6 (יט"א טעלעגראפיש)

אלס בילדונגס-קאמיסאר פאר פרייסען, איז בעשטימט געווארען דער היטלעריסט הוסט.

ס'האבען זיך פערשפרייט קלאנגען, אז געגען דעם יודישען פראפעסאר קאהן ווערט פערפיהרט א דיסציפלינאר-אויספארשונג.

ווי יט"א דערוואוסט זיך, זענען די קלאנגען נישט ריכטיג.

היטלעריסטען פערמשפט פאר אנפאלען אויף יודישע געשעפטען

וויען, 6 (יט"א טעלעגראפיש)

א גרופע היטלעריסטען, וואס איז אנגעפאלען אויף די יודישע געשעפטען ביים „ברוינעם הויז”, צווינגענדיג די יודישע לאקאטארען זיך ארויסצוציהען, זענען דורכן געריכט פערמשפט געווארען אויף 2 וואכען ארעסט.

פרייסישער סיים פונאנדערגעלאזען

בערלין, 6 (ספ. טעל.)

דער פרייסישער סיים איז פונאנדערגעלאזען געווארען, די נייע וואהלען וועלען פארקומען דעם 5 מערץ.

אפגעשאפען פרעסע-פרייהייט אין דייטשלאנד

בערלין, 6 (ספ. טעל.)

היינט איז ערשינען א דעקרעט וועגען בעגרעניצען די פרייהייט פון דער פרעסע און פערזאמלונגען.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר

אויערען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען

11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינער)

טעל. 127-81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11—2

אין כעלמיפון 8—9 פריה.

לאדזער נייעס

ווידער גריפע
צוליב'ן שלעכטען וועטער און רעגענס

(א) צוליב די ווארימע וועטערען און די רעגענס, איז די צאהל גריפע-קראנקע ווידער געוואקסען. צו דער קראנקען-קאסע מעלדען זיך די לעצטע טעג פיל גריפע-קראנקע.

25 יאהר „הפועל-הצעיר”

די לאדזער „התאחדות”-פארטיי ארדענט איין דעם 26 ד. ח. אין פילהארמאניע-זאל א פייערליכע אקאדעמיע, געווידמעט דעם 25-יאהריגען יובל פון דער ערשטער ארבייטס-פארטיי „הפועל-הצעיר”.

אויסשטעלונג פון קינסטלער ראזאניעצקי

די אויסשטעלונג פון קינסטלער ראזאניעצקי עפענט זיך שוין אין די נאהענטסטע טעג. די לאדזער יודישע בעפעלקערונג וועט וויסען ווי צו אבשאצען די געלעגענהייט און ווירדיג זיך בעטייליגען אין דער ערפנונג פון דער בילדער-אויסשטעלונג.

קינסטלער ראזאניעצקי שטעלט אויס 88 ווערק, וועלכע נעהמען ארום זיין קינסטלערישע טעטיגקייט אין פאריז.

פון קינא „ספלענדיד”

מיט א קאלאסאלען ערפאלג ווערט איצט דעמאנסטרירט די נייעסטע מוזיקאלישע פילם-קאמעדיע א. נ. „10 פראצענט פאר מיר” מיטן גלענצענדען קאמיקער פון דער פוילישער רעווי לאפעקרוקאווסקי אין דער הויפטראלע.

עס נעהמען אנטייל די בעסטע פוילישע ארטיסטען ווי: טאלא מאנקעוויטשובנא, יאנינא יאנינא יאנעצקא, וול. וואלטער, טאדעאוש וועסאלאווסקי א. א. דער דאזיגער פילם פערמאגט א סך הומאר און פרעהליכקייט.

היינט אין די פוילישע טעאטערס

שטאטיש טעאטער: „שריי כינע!”

קאמעראל-טעאטער: „פערטרוילישע ענינים”

פאפולארני: פעפפינא”.

„יאר”: „פיניאר אין באר”.

ראדיא-פראגראם
דינסטאג, דעם 7 פעברואר 1933

11,40 פרעסע-איבערזיכט, 11,50 מעטעארלאגישער קאמוניקאט פאר לופט-פליהעריי, 11,58 צייט-סיגנאל, 12,05 טאג-פראגראם, 12,10 גראמאפאן, 1.20 מעטעארלאגישער קאמוניקאט, 3,10 עקספארט-קאמוניקאט, 3.15 ווירטשאפטליכער קאמוניקאט, 3,25 פארלעזונגען, 3,50 גראמאפאן, 4,25 פארלעזונג פאר לעהרער, 4,40 רעפעראט, 5 קאנצערט, 6,00 לייכטע מוזיק' 7 פערשידענעס, 7,20 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער, 7.30 פעליעטאן, 7.45 ראדיא-פרעסע, 8,00 קאנצערט, ספארט, ראדיא-פרעסע, 10 רעפעראט, 10,15 מוזיק, 10,55 מעטעארלאגישער און פאליציי-קאמוניקאט, 11 טאנץ-מוזיק.

אויסלאנד

7,30 בודאפעשט – אפערע, 7,35 מינכען – אפערעטקע, 9 בערלין–סימפ. קאנצערט, 8 בוקארעשט–„מעשה בראשית” ארטאריום פון היידען, 9,30 לאנדאן–סאליסטען-קאנצערט, 9,30 שטראסבורג–אפערע.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי – – –	81.50
3 פראצענטיגע בוראוולאנע –	42.25
4 „ דאלארובקא	57.85
7 „ סטאביליזאציע (אמ.)	56.—
8 „ ווארשאווער פאנד-בריף	43.—
8 „ לאדזער „ „	42 50
ענגלישע פונט – – –	30.70
דאלאר – – – –	8.91

אויגען-קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיאטריקאווער 90, טעל. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטארישע פון 9–1 און פון 4 ביז 7.30 אוועגד.

היינט - דער אפעלאציע=פראצעם

פון די 10 אנפיהרער פון „צענטראל־עוו"

װ אַ ר ש אַ, 6. (טעלעפאָניש)

היינט הויבט זיך אָן אין אַפּעלאַציע־געריכט דער פּראָצעס געגען די 10 אָנפיהרער פון „צענ־טראַלקוו", די אַזױגערופענע „בריסקער" אַרעס־טאַנטען.

דעם 31 יאַנואַר 1932 האָט דאָס װאַרשעװער קרייז־געריכט אַרויסגעטראָגען פאָלגענדען אורטייל אויף די בעשולדיגטע: הערמאַן ליבערמאַן, באַר־בערט באַרליצקי און װלאַדיסלאַװ קיערניק צו דריט־האַלבען יאָהר תפיסה יעדער. סטאַניסלאַװ דיבואַ, מיעטשיסלאַװ מאָסטעק, אַדאַם פּראַגער, אַדאַם טשאָלקאָש און יוזעף פּוטעק צו דריי יאָהר תפיסה, װיצענטי װיטאָס אויף אַנדערהאַלבען יאָהר, קאַזשי־מיערזש באַגינסקי אויף 2 יאָהר.

ס'װעלען פּערטיידיגען פּופּצעהן אַדװאָקאַטען.

אויף דער היינטיגער װירטשאַפטליכער זיצונג פון װאַרשאַװער אַפּעלאַציע־געריכט איז בעשלאָסען געװאָרען דער פאָרשלאַג פון דער פּערטיידיגונג אַז דער ריכטער כאַדעצקי זאָל אויסגעשלאָסען װערען פון קאָמפּלעט װאָס דאַרף היינט משפטען די „בריס־קער". דער ריכטער כאַדעצקי איז פריהער געװעזען ריכטער אין טאָרן און אַרויסגעבענדיג אַן אורטייל איבער'ן רעדאַקטאָר פון „גאַזעטאַ בידגאָסקאַ" האָט ער אין די מאָטיװען ערקלערט, אַז די האַנדלונג איז בריסק איז געװען אַ מלוכה־נויטװענדיגקייט. די פּערטיידיגונג האַלט דעריבער, װאָז דער ריכטער כאַדעצקי װעלכער האָט שוין אַ בעשטימטע מיינונג קען נישט זיין קיין ריכטער אין דעם פּראָצעס, די װירטשאַפטליכע זיצונג האָט אָפּגעװאָרפען דעם פאָרשלאַג פו דער פּערטיידיגונג.

20-יעהריגער יובילעאום

פון יודישען נאציאנאלען ארבייטער=פערבאנד אין אמעריקא

נ י ו - י א ר ק, (יט"א) דעם 4-טען פעברואר איז אין טאָון-האָל פאָרגעקומען א גרויסע פייערונג געװידמעט דעם 20-יעהריגען יובילעאום פון יודישען נאציאנאלען ארבייטער-פערבאנד אין אמעריקא.

א רייהע רעדנער האָבען געשילדערט די וויכטיגע ארבייט, וואָס עס איז אויסגעפיהרט געוואָרען דורכ'ן פערבאנד אין יודישען קולטור-לעבען. דער פערבאנד האָט געגרינדעט א רייהע יודישע שולען און לעהרער-סעמינארען אין לאנד.

אין צוזאמענהאנג מיטן יובילעאום ווערט געפיהרט א ברייטע ווערביר-אקציע פון נייע מיטגלידער.

די רומענישע רעגירונג זאגט צו

ענטשידען צו בעקעמפען די „אייזערנע גווארדיע"

ב ו ק אַ ר ע ש ט, (יט"א). אויף דער לעצטער זי־צונג פון רומענישען פּאַרלאַמענט האָט אין צוזאַמען־האַנג מיט די עקסצעסען, װאָס יודען אָרגאַניזירט דורך דער „אייזערנער גוואַרדיע" גענומען דאָס װאָרט דער אונטערשטאַטס־סעקרעטאַר קאַליניעסקו װעלכער האָט בעװיזען די דעפּוטאַטען אַ רייהע רע־װאָלװערען, קאַסטעטען און שלאָג־מכשירים, װאָס זײ נען לעצטענס צוגענומען געװאָרען בײ די אַנטייל־נעהמער פון די אַנטיסעמיטישע עקסצעסען און האָט ערקלערט, אַז די רעגירונג װעט נישט טאָלערירען אַ־זעלכע קאַמפּס־מעטאָדען און װעט פערפאָלגען די רוהע־שטערער מיט דער גאַנצער שטרענגקייט פון געזעץ.

די דאָזיגע ערקלערונג איז מיט גרויס בייפאַל אויפגענומען געװאָרען דורך דער איבעריגער מעהרהייט פון פּאַרלאַמענט.

אויף דער זעלבער זיצונג פון פּאַרלאַמענט איז אויסגעבראָכען אַ געשלעג צװישען די קוזיסטען און די מיטגלידער פון דער דעמאָקראַטישער פּויערים־פּאַרטײ צוליב װאָס די זיצונג פון פּאַרלאַמענט איז אויף אַ געװיסע צייט איבערגעריסען געװאָרען.

וויכטיג פאר עקספארטערען

קיין ארץ=ישראל

װ אַ ר ש אַ, (יט"א). אין צוזאַמענהאַנג מיט די לעצטענס פאָרגעקומענע פאַקטען פון קאָנפיסקירען סחורות פון ארץ־ישראל, װאָס זענען פאַלש דעקלאַ־רירט אין די פאַקטורען, װאָס יועצו איבערגעגעבען דער ארץ־ישראלדיגער צאָל־מאַכט װײזט אָ די פּוי־ליש־פּאַלעסטינישע האַנדעלס־קאַמער די פּערזאָנען טערעסירטע אויף דער נויטװענדיגקייט פון אַ גע נויער דעקלאַרירונג פון די סחורות אין הסכם מיט די פערפליכטענדע צאָל־פאַרשריפטען.

גענויע אינפאָרמאַציעס ערטיילט דער סעקרע־טאַריאַט פון דער האַנדעלס־קאַמער (קרולעװסקאַ נומער 18).

אין סאוויעט=רוסלאנד איז ערלויבט

צו באקען מצות אויף פסח

מ אָ ס ק װ ע (י.ט.א.) אין צוזאַמענהאַנג מיט די ידיעות, װאָס האָבען זיך בעוויזען אין דער אויסלענדישער פרעסע, אז די סאָוויעטען-רעגירונג מאַכט שוועריגקייטען די יודישע אויסלענדישע הילפס - געזעלשאַפטען, וואָס ווילען שיקען דורכ'ן „טאָרגסין" מעהל אויף מצה פאר יודען אין סאָ־וויעט-רוסלאַנד, איז דער מאָסקווער י.ט.א.-קאָרעס־פּאָנדענט בעפולמעכטיגט פון העכסט - אויטאָריטאַ־טיווע רעגירונגס-אינסטאַנצען מיטצוטיילען, אז עס וועלען גישט געמאַכט ווערען קיין שום שטערונגען צו בעקומען מעהל דורכ'ן „טאָרגסין" סיי אין אינ־דיווידועלער און סיי אין קאָלעקטיווער פאָרם. קיין שום פערבאָט צו באַקען מצות אויפ'ן קומענדען פסח ווערט נישט געפּלאַנט.

ל אָ נ ד אָ ן (י. ט. א.) די פעדעראַציע פון יודישע הילפס - אָרגאַניזאַציעס אין לאָנדאָן טיילט מיט, דאָס די קלאַנגען, וועלכע זענען פערשפּרייט געוואָרען אין דער פּרעסע וועגען דעם מכלומרשטן פערבאָט צו באַקען מצות אין סאָוויעט - רוסלאַנד, זענען פּוילשטענדיג פאַלש און זענען בלויז ברענ־גען שאָדען דער הילפס - אַקציע פאר די יודען אין סאָוויעט-רוסלאַנד.

לויט די טעלעגראַפישע אויפקלערונגען פון דער סאָוויעטישער צענטראַל-מאַכט אין מאָסקווא און פון סאָוויעטישען אמבאַסאַדאָר אין לאָנדאָן וועלען נישט געמאַכט ווערען קיין שום שוועריג־קייטען ביים איבערשיקען מעהל און באַקען מצות אויף פסח אי סאָוויעט-רוסלאַנד.

ד"ר פוקס, דער אויבער־פּרעזידענט פון דער רהיין־פּראָווינץ זאָל אַראָפּ אין הי־מיסיע.

פלאג פון היישעריקען

פ א ר י ז, 6 (ספ. טעל.)

אין דער געגענד פון קאָרדאָבאַ האָבען זיך בעוויזען גרויסע מאַסען היישעריקען, וועלכע האָ־בען פערניכטעט אַלע אויבסט-רעזערוען און דעם שניט פון קוקורידזע.

די יודישע פראנט-זעלנער

אין עסטרייך

געגען דעם לעצטען ארויסטריט פון לינצער בישאף

וו י ע ן (י.ט.א.) אונטערן פאָרזיץ פון יודי־שען גענעראַל עמיל יאָמער איז דאָ פאָרגעקומען א פּראָטעסט-פערזאַמלונג, וואָס איז אָרגאַניזירט געוואָ־רען דורכן יודישען פראָנט - זעלנער-פערבאַנד אין עסטרייך געגען דעם לעצטען אנטיסעמיטישען ארויס־טריט פון לינצער בישאָף. די רעדנער האָבען שאַרף פּראָטעסטירט געגען דער האַנדלונג פון בישאָף, וועלכער פערשפּרייט האַס און פעראַכטונג געגען מענשען אַנשטאַט צו פּרעדיגען ליבע און שלום.

אנפאל אויף יודישע סוחרים

אין קלאגענפורט

ווי ען, (יט"א). אין קלאַגענפורט איז אַ באַנ־דע נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען בעפאַלען און בלוטיג צושלאָגען איניגע יודישע סוחרים, אויסרופענדיג דערביי: „דאָס װעט זיין דער גורל פון די יודען אין דריטען רייך". דער סוחר אַדאָלף פּריים, איז שווער פערוואונדעט געוואָרען. פּאָליציי איז געקומען צו־שפּעט אויפ'ן אָרט פון די געשעהענישען. די כוליגאַנעס זענען בנעלם געוואָרען.

די פערספעקטיווען פון די

יודען אין דייטשלאנד

לאָ נ ד אָ ן, (יט"א). בערעכענדיג די בעדרי־היגענדע ערקלערונג פון ליטער פון דייטשען פּרעסע דעפּאַרטאַמענט פאָן פּוליק, שרייבט „דזשואיש קראָניקל" אין אַ לייט־אַרטיקעל, דאָס נישט קוקענ־דיג אויף די בערוהיגונגען, מוז דער גורל פון די דייטשע יודען אַרויסרופען אַן ערנסטע זאָרג. דאָס אָפּשטעלען פון פּראָפּ. קאָהנס לעקציעס איז אַ שלעכטער אָנזאָג, וואָס קען פיהרען צו דער פּולשטענ־דיגער אַרויסשטויסונג פון די יודישע פּראָפעסאָרען און סטודענטען פון אַלע הויכשולען, מען דאַרף זיך רעכענען מיט אַ רייהע אַדמיניסטראַטיווע שריט, וואָס וועלען בעדראָהען די לאַגע פון די יודישע שטאַטס־לאָן עמען יודישע קינסטלער און וועלען שטעלען אין געפאַהר די יודישע שחיטה.

וועלכע גאַראַנטיעס פּרעזידענט הינדענבורג האָט גענומען ביי היטלער'ן בנוגע די יודען בלייבט ביז איצט אַ געהיימניש, די לייכטע דעקלאַראַציעס פון אַדאָלף היטלער רופען אַרויס אין דעם פרט די פערשידענאַרטיגסטע אינטערפּרעטאַציעס.

געשטארבען דער אויבער-

ראבינער פון גענף

ג ע נ ף, (יט"א). אין עלטער פון 73 יאָהר איז דאָ געשטאָרבען דער אויבער־ראַבינער פון זשע־נעווע הרב ש. הליצר, דער פערשטאָרבענער איז געווען זעהר געשעצט דורך דער גאַנצער בעפעלקע־רונג. אין דער לויה האָט זיך בעטייליגט אַ גרויסער עולם און עס זענען געהאַלטען געוואָרען אַ רייהע וואַר־רימע הספדים.

„מיר מוזען הויבען דעם מוט פון די פוילישע יודען!..."

געשפרעך מיט דעפ. יצחק גרינבוים

אין לעמבערג האָט געווילט דעפּ. יצחק גרינ־בוים. אין אַ געשפּרעך מיט אַ צייטונגס־פּאַרשטעהער האָט הער חשובער דעפּוטאַט צווישען אַנדערען גע־זאָגט פאָלגענדעס:

איך בין אין פּוילען נישט געווען אַנ'ערך אַכט חדשים, צוקוקענדיג זיך צו דעם לעבען פון די יו־דען אין פראַנקרייך, וואו איך בין בעת דער צייט געווען און פערגלייכענדיג עס מיט די בעדינגונגען אין וועלכע עס לעבט דאָס פּוילישע יודענטום האָט דער איינדרוק סיי ווי סיי געמוזט זיין אַ פאַטאַלער, אָבער ווען מיר וועלען אַפילו רעזיגנירען פון דער דאָזיגער פּאַראַלעל און מיר וועלען נאָר פערגליי־כען די לאַגע וועלכע איך האָב איבערגעלאָזט מיט אַכט חדשים צוריק און וועלכע איך האָב איצט גע־טראָפען, איז דער רעזולטאַט און דער איינדרוק אויך אַ שרעקליכער.

אין דער עקאָנאָמישער הינזיכט האָט זיך די לאַגע פון פּוילישען יודענטום אַ סך פערערגערט, וועניגער יודישע געשעפטען און אונטערנעהמונגען און אַ גרעסערע צאָהל דעקלאַסירטע יודישע סוחרים און אַרבייטסלאָזע מענשען, קלענערע פערדינסטען און דאַגעגען? גרעסער שטייערן, וואָס אַ מאָל קלע־נערע לעבענס־מעגליכקייטען און עקזיסטענצען און אַ כסדרדיג־וואַקסענדע באָיקאָט אַגיטאַציע א. אז. וו. דאָס לעצטע, ד.ה. די באָיקאָט־אַקציע געגען יודי־שען האַנדווערקער נעהמט צום בעדויערען אָן וואָס אַמאָל גרעסערע פאָרמען און גיט זיך זעהר שטאַרק אָפּצושפּירען דעם פּוילישען יודענטום.

וואָס עס איז נוגע דעם פּאָליטישען מצב לאָזט זיך לײדער זאָגען דאָס זעלבע, וואָס וועגען דעם עקאָנאָמישען. קיין ממשותדיגעס פאַר די יו־דען איז בעת די עטליכע חדשים מצד דער רעגירונג נישט געטון געוואָרען, מען אינטערעסירט זיך בכלל נישט מיט אונזער נויט. די פּאָלישע דעמאָראַלי־זאַציע און דער שתדלנות־סיסטעם איז נאָך שטאַר־קער ווי פריהער. טאָמער אָבער קלערט מען אַז עס אין כאָטש עפּעס פּאַקטישעס אויפגעטון געוואָרען פאַר יחידי סגולה, איז מען זיך אויך טועה, ווייל אַפילו דאָס שתדלנות העלפט שוין אויך גאָרנישט, מען האַלט אַז עס איז שוין אַ גענוג גרויסע גנאָד פאַר די שתדלנים ווען מען הערט זיי כלומרשט אויס און מען שאַפט צו זייערע אָנגעווייטיגטע פּראָבלעמען אַפּגעדראָשענע פּראַזען.

עס איז דעריבער נישט קיין וואונדער, וואָס צווישען דעם פּוילישען יודענטום הערשט אַ געוואַל־דיגע מרה־שחורהדיגע שטימונג. אַ פערביטערונג און אַ גרויסע ענטוישונג הן לגבי דער רעגירונג און הן לגבי פּע־שירענע נישט ציוניסטישע און אַ־פילו אויף ציוניסטישע פּאָליטישע פּאַרטייען וואָס גלויבען נאָך עד היום אין פערשידענע אילוזיעס, האָבען מורא צו דערצערנען דעם פריץ און נעהמען נישט דעריבער אָן אַ דעצידירטע שטעלונג באַ־ האַלטען זיך אין איין וואַקלען.

די געדריקטע און האָפנונגסלאָזע שטימונג צווי־שען דעם פּוילישען יודענטום, וואָס גרעניצט דירעקט מיט רעזיגנאַציע, בעאונרוהיגט מיך זעהר, עס איז דעריבער די אויפגאַבע קודם כל נישט צו דערלאָזען צו אַזאַ מין פּסיכישען מצב, ווייל די רעזולטאַטען דערפון קאָנען חלילה זיין די געפעהרליכסטע, מוט, ענטשלאָסענהייט און דער אונבערינגטער גלויבען אין אונזערע גערעכטע פאָדערונגען דאָס איז די איינ־ציגע רפואה דורכצוהאַלטען די שווערע צייט.

אין איצטיגען מאָמענט נויטיגט זיך מעהר ווי אַנ'אַנדערט מאָל צו שטאַרקען דעם מוט פון די פּוי־לישע יודען, און עס איז דאָך מיין חוב קודם כל דאָס צו טון, איבעריגענס האַלטען מיר דאָך איצט ביים דורכפיהרען עפּעס אַנ'אונפיקאַציע פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פּוילען.

מיר געהען דאַן איבער צו סיים־אָנגעלעגענ־הייטען און מיר פרעגען וואָס ער קלערט וועגען דער עגדעקישער העך־קאָמפּאַניע וואָס ווערט איצט געגען איהם געפיהרט אין צוזאַמענהאַנג מיט זיין אַרויס־טריט אין סיים.

איך בין געוואוינט צו אַזעלכע סיטואַציען מצד די ענדעקעס צו מיר — זאָגט דעפּ. גרינבוים — פערשטעהט זיך, אַז דער אמת טוט זיי זעהר וועה און אין גייסט פון פּוילישען שפּריכווערטעל „זאַ פּראַוודען ביאָן" (פאַר דעם אמת שלאָגט מען), פיה־רען זיי געגען מיר אָן אַ פינסטערע אַרבייט.

אונזער שטעלונג אין דעם ענין אַ קלאָהרע. דער קולטורעלער און מאָראַלישער מצב פון דער פּוילישער יוגענד און אַפילו אויך אַ טייל פון די פּראָפעסאָרען אויך די לעצטע געשעהענישען אויף די פּוילישע אוניווערזיטעטען בעווייזען בולט אַז די בילדונגס־אויטאָנאָמיע איז געווען אַ צו ברייטע און מען מוז זי אַביסעל בעגרעניצען.

דאָס נייע געזעץ געגען וועלכען די ענדעקעס האָבען אויפגעהויבען אַזאַ ליאַרם שאַפט בכלל נישט אָפּ דעם פּרינציפּ פון אוניווערזיטעטס־אויטאָנאָמיע אַזוי ווי עס טענה'ן די ענדעקעס, און אויך דייערע סאָציאַליסטישע פערבינדעטע אין דעם פרט, עס איז גלייכער אַז בנוגע דער רוה און למוד אויף די אוני־ווערזיטעטען זאָל מען האָבען צו טון מיט אַ פער־אַנטוואָרטליכען מיניסטער ווי מיט אַנ'אויטאָנאָמען און פאַר קיינעם נישט פעראַנטוואָרטליכען רעקטאָר.

טעאטער „סקאלא", שרודמיעסקא 15.

גאַסטשפּילען פון וועלט-בעריהמטען ארטיסט

ד"ר פאול בארטאוו

צוזאַמען מיט זיין ערשטקלאַסיגען אַנסאַמבל.

היינט, דינסטאג און מארגן, מיטוואך 9 אוונט

◆ פרעמיערע! ◆

נחת פון קינדער

לעבענסבילד אין 4 אַקטען פון י. גאָרדין.

פרייזען פון 70 גר. ביז 3 זל.

דאָנערשטאַג, ד. 9 פעברואר, 9 אוונט

פּאָפּולערע פאַרשטעלונג פון 60 גר. ביז 2.20

הינקעמאן

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון טעאטער.

לאדז, 7 פעברואר 1933

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 7 פעברואר 1933

די רעליגיע
וואס קומט פון אמעריקא

מיר זענען ארומגערינגעלט פון רייכטימער אבער אליין זענען מיר נאקעט און אָרים. דער פראָגרעס פון דער טעכניק האָט געשאַפן וואונדער, אָבער מיר קאָנען זיי נישט אויסנוצן אויף אַ פערנינפטיגען אופן. די מאַשינען האָבן געדאַרפט דינען דעם מענשען, אָבער זיי זענען געוואָרן פאַר איהם אַ קללה. פונקט אַזוי ווי דער קריג זענען די מאַשינען אויך געוואָרן די סיבה פון קריזיס און פון אַרבייטסלאָזיגקייט. מיר לעבן אין אַ צייט פון פאַראַדאָקסען און אַבסורדען, וועלכע דראָהען אונזער ציוויליזאַציע מיט אונטערגאַנג. דאָס גאַנצע ווירטשאַפטליכע סיסטעם אונזעריס האָט באַנקראָטירט. די דעמאָקראַטיע האָט פעפיהרט, אָבער פונקט אַזוי האָבן דערוויייל נישט פעדענטפערט די ברענענדיגע פראָבלעמען נישט דער סאָציאַליזם, נישט דער פאַשיזם.

אַן ענטפער אויף די אַלע פראָבלעמען פון דער געגענוואַרט זאָל האָבן געפונען די נייע ריכטונג פון מענשליכען געראַנק און ווילען, די אַזוי גערופענע טעכנאָקראַטיע און איהרע פריינטער די טעכנאָקראַטען. זייער פאָטערלאַנד איז אַמעריקע. מיט אַ יאָהר צעהן צוריק איז אונטער דעם דאָזיגען נאָמען ענטשטאַנען אין אַמעריקע אַ גרופע אינזשינירען, עקאָנאָמיסטען און סאָציאָלאָגען, וועלכע פיהרען דורך שטודיעס איבער דער רעזאָרם פון דער ווירטשאַפטליכער אָרדנונג אין די פעראייניגטע שטאַטען. זיי געהען אַרויס פון דער הנחה, אַז די בעהערשונג פון קריזיס איז אין דער ערשטער ריי אַ טעכנישע און נישט קיין געזעלשאַפטליכע און נישט קיין פאָליטישע פראַגע. די טעכנאָקראַטיע איז געוואָרן זעהר אַ מאָדערנער בעגריף. זי בעקומט טויזענטער אַנהענגער אין אַמעריקע און פון דאָרט האָט דער בעגריף אַריבערגעוואַנדערט קיין איראָפּע, וואו ער איז אין זעהר אַ קורצער צייט געוואָרן זעהר פּאָפּולער.

צו וואָס שטרעבען די טעכנאָקראַטען? וואָסער וואונדערבאַר הייל־מיטעל האָבן זיי געגען קריזיס?

לכתחילה האָבן זיי זיך געשטעלט דעם ציל צו זאַמלען גענויע סטאַטיסטישע מאַטעריאַלען און צו שטודירען אַלזייטיג די פּראָדוקציאָנס־כּוחות פון אַמעריקע. זעקס־און־דרייסיג (ל"ו!) עקספּערטען שטודירען אויף דער קאָלומביא — אוניווערזיטעט אין ניו־יאָרק די פלענער צו רעפאָרמירען די פאָלקס — ווירטשאַפט. זיי ווילען בעווייזען, אַז ביי אַ געהעריגער ראַציאָנאַליזאַציע פון דער אַרבייט און ביי דער געהעריגער אויסנוצונג פון די נייעסטע טעכנישע ערפינדונגען קאָן די אַמעריקאַנישע געזעלשאַפט, אַרבייטענדיג נישט מעהר ווי צוויי שעה אַ טאָג, דערגרייכען אַזאַ וואוילשטאַנד אין יאָהר 1929, וואָס איז דאָך געווען דאָס יאָהר פון העכסטען וואוילשטאַנד אין אַמעריקע. די טעכנאָקראַטען בעהויפּטען, אַז אַכט שעה אַרבייט אַ וואָך, ווען עס זאָל אַרבייטען בלויז די בירגער פון 25 ביז 40 יאָהר, וועט גענוג זיין צו זיכערען פאַר יעדער אַמעריקאַנער פאַמיליע אַן איינקונפט, וואָס זאָל ווערט זיין ביז צוואַנציג טויזענד דאָלאַר אַ יאָהר. און אויב עס זאָלען איינגעפיהרט ווערען נייע פערפולקאָמונגען ביי דער קאָנסערווירונג פון מאַטעריאַלען (אַנ'אויטאָ אַ שטייגער זאָל קאָנען דינען ביז 65 יאָהר), וועט מען אַזאַ מצב פון וואוילשטאַנד קאָנען איינהאַלטען אין משך פון טויזענד יאָהר.

די טעכנאָקראַטען ברענגען דערביי אַזעלכע פאַנטאַסטישע ציפערען, אַז עס איז שווער מיט זיי צו פאָלעמיזירען.

שוין ביי דער אויבערפלעכליכער קריטיק פון דער טעכנאָקראַטיע שטעלט זיך די פראַגע: ווי אַזוי וועט מען קאָנען איינפיהרען די אַלע שעהנע זאַכען, וואָס זיי לעגען פאָר און וואָס שטעהען אין ווידערשפּרוך צו דער עקזיסטירענדער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג, אויב זיי אַליין האָבן נישט בדעה די אָרדנונג אויף קיין שום אופן צו שטירצען? ווי אַזוי זאָל מען ראַציאָנאַליזירען די קאַפּיטאַליסטישע פּראָדוקציע, צונעהמענדיג ביי איהר דעם ריווח? די טעכנאָקראַטען בעהויפּטען, אַז זייער סיסטעם האָט נישט קיין געמיינזאַמעס נישט מיט קאָמוניזם נישט מיט סאָציאַליזם. אָבער מיט וואָס פערבייטען די טעכנאָקראַטען די ביידע סיסטעמען? אויב זיי ווילען איינפיהרען אַ בעסערע אָרדנונג איידער די ביידע מוזען זיי אָנווייזען די וועגען, ווי אַזוי דאָס צו טון, אָבער דאָס טוען זיי דווקא נישט.

די טעכנאָקראַטיע רוקט אַרויס אויפ'ן ערשטען פּלאַן די נויטווענדיגקייט פון אַ צענטראַליזירטער און פּלאַנמעסיגער ווירטשאַפט אונטער דער אָנפיהרונג פון טעכנישע עקספּערטען. אין דער היכט איז די טעכנאָקראַטיע דער קווינטעסענץ פון עטאַטיזם. עס איז דעריבער אַ וואונדער, וואָס די שטרעמונג איז ענטשטאַנען דווקא אין אַמעריקע, וואו דער ווירטשאַפטליכער אינדיווידואַליזם איז אַזוי שטאַרק. די געהיימניש פון ערפאָלג, וועלכען די טעכנאָקראַטען האָבן דערווייל, דאַרף מען זוכען אין דעם גלויבען אין גענייוס פון טעכניק און ערפינדונגען. וואָס איז געוואַלדיג שטאַרק אין אַמעריקע און וואָס ווייזט, אַז די טעכניק וועט ברענגען ווידער צו דער אויפבליהונג פון דער פּראָספּעריטי אין נאָך גרעסערע און נאָך גלענצענדערע פאָרמען. אין די שווערע צייטען, וואָס אַמעריקע לעבט איצט איבער, גיבען די טעכנאָקראַטען דער מאַסע אַ גלויבען און אַ מאָראַלישע שטאַרקונג. די ענטוישונג אין די פּאָליטיקער איז זעהר גרויס, מען זוכט העטער, וועגדט מען די אויגען צו די טעכנאָקראַטען, וועלכע עפענען בעסערע פּערספּעקטיוון. דער גלויבען איז אויסערליך בעגרינדעט: ווייזט דאָך די טעכניק ממש וואונדער פון פעלקאָמענהייט א־

די ענדעקעס מעגען יעדען טאג טראגען בלומען אויפ'ן קבר פון ניעוויאדאמסקין
אבער די צייטען פון דער אמאליגער שליאכטע וועלען זיך נישט צוריקברענגען
שארפער אנפאל פון סאנאציע־בלאט געגען די ענדעקעס

אין זיין רעדע בעת דער בודזשעט־דעבאַטע אין סיים איז דער פּאָרשטעהער פון דער ענדעציע פראַקציע, ריבאַרסקי אַרויס מיט אַ סענסאַציאָנעלער ערקלערונג: היות, ווי דער טערמין פון די פּרעזידענטען־וואַהלען אין פּוילען איז שוין זעהר נאָהענט, שוין אין פיר חדשים אַרום וועט די נאַציאָנאַלע פערזאַמלונג דאָס הייסט, די פעראייניגטע פערזאַמלונג פון סיים און סענאַט דאַרפען וועהלען אַ נייעם פּרעזידענט, ערקלערט די ענדעציע, אַז דער איצטיגער צוזאַמענשטעל פון די ביידע פּאַלאַטעס איז נישט קאָמפּעטענט די וואַהלען צו מאַכען, ווייל זיי דריקען נישט אויס די מיינונג פון לאַנד. די ענדעקעס, אַזוי איז געגעבן געוואָרן צו פערשטעהען, וועלען זיך בעטייליגען אין וואַהלען נאָר פון נייע געזעצגעבערישע קערפּערשאַפטען, דאָס הייסט עס וועלען געפאָדערט ווערען נייע וואַהלען.

אויף דער דאָזיגער ערקלערונג פון דער ענדעציע איז נעכטען אַרויס מיט געוואַלדיגען ענטפער דער אָרגאַן פון דער סאַנאַציע די „יאַזשטשאַ פּאָלסקאַ". די צייטונג דערמאָהנט דער ענדעציע אַלע איהרע חטאים און קודם כל די טאַקטיק, וואָס בעשטעהט אין נישט אַנערקענען דאָס, וואָס איז דער ענדעציע נישט ליב. אַזוי האָבן די ענדעקעס געהאַנדעלט נאָך די וואַהלען פון פּרעזידענט נאַרוטאָוויטש: זיי איז דער קאַנדידאַט נישט געווען צום האַרצען, האָבן זיי פערפיהרט געגען איהם אַזאַ קאַמפּאַניע, וועלכע האָט זיך סוף כל סוף געענדיגט מיט דער ערמאָרדונג פון ערשטען פּוילישען מלוכה־פּרעזידענט. די ענדעקעס האַנדלען אַזוי ווי די פּוילישע שלאַכטשיצעס פון די אַמאָליגע צייטען, וועלכע האָבן אומעטום אַרויסגעוויזען זייער ענגהאַרציגע גדלות און ווילקיר. די צייטונג שרייבט:

„אין משך פון גאַנצע יאָהרהונדערטער איז נישט גילטיג געווען אין פּוילען יעדע וואַהל פון אַ קעניג פאַר די, וועלכע האָבן געשטימט געגען איהם. עס איז נישט געווען גילטיג יעדער בעשלוס פון סיים, נישט גילטיג איז נאַטירליך געווען די קאָנסטיטוציע פון דריטען מאַי. אָבער באמת וויכטיג און קאַטאַסטראָפאַל איז געווען דער אומשטאַנד, וואָס מען האָט די דאָזיגע „וואַרכאָלען" געהערט. ה' ריבאַרסקי און זייגע פּאַרטיי־חברים האָבן אַ טעות. זיי האָבן אַ ביטערען טעות, ווען זיי קעהרען זיך אום צו די אַלטע היסטאָרישע טראַדיציעס פון דער פּוילישער אַנאַרכיע און פון פּוילישער קנעכטשאַפט. עס האָט זיך געענדיגט דאָס פּוילען פון דער שליאַכטע, עס איז פאַריבער אויף אייביג. מיר האָבן איהר פערהאַסטען געשפּענסט פעריאָגט אין קבר אַריין דורך אַ רעוואָלוציע.

ווען עס איז נישט געלונגען דאָס דאָזיגע געשפּענסט צו פעריאָגען מיט'ן וואָרט פון פערנונפט. אָבער שוין וועט עס זיך פון קבר נישט אויפהויבען. איהר קאָנט ברענגען קרענץ אויפ'ן קבר פון ניעוויאַדאָמסקין יעדען איבערפריה. דאָס וועט גאָרנישט העלפען. נישט וויכטיג איז פאַר אונז בלויז אייער פּראָטעסט. אלדאָס איבעריגע איז און וועט זיין גילטיג און וויכטיג, ווייל די רעוואָלוציע האָבן מיר געמאַכט, כדי אין דער פּוילישער רעפּובליק זאָל זיין אָרדנונג און מיר וועלען בעווייזען צו ציינגען, אַז מען זאָל די אָרדנונג אָפּהיטען און אַכטען. דערפאַר טאַקע, ווייל מיר האָבן בעוויזען, — די ערשטע אין דער געשיכטע פון פּוילען, — צו ברעכען מיט כח די וויסטע אָרדנונג וועלכע האָט זיך געדעקט מיט פאָרמען פון רעכטמעסיגקייט, אונזער אָרדנונג איז נישט די „בלאַזענסטווע" פון אַמאָליגען פּוילען, וואו יערער דעפּוטאַט מיט אַ שווערט ביי דער זייט פלעגט זיך „אָפּרייבען זיין פּיסק" מיט'ן וואָרט פון אונגילטיגקייט. עס האָבן זיך אויף אַלע צייטען געענדיגט מיט די „בלאַזענסטווע". מיט דער פראַגע וועגען דער אָרדנונג אין דער רעפּובליק. פון די אַנדערע ענדעקישע „בלאַזענסטוועס" קאָנען מיר זיך אויסלאַכען. צו זיי וועלען מיר נישט דערלאָזען".

וואס איז דער עצם פון היטלעריזם?
מיט דער הילף פון היטלער'ן וויל דער דייטשער קאפיטאל אראפשטויסען די ארבייטער ביז צו דער לעצטער גרעניץ פון מינימום־עקזיסטענץ

וואָס איז דאָס אַזוינס דער היטלעריזם אין זיין אמת'ן עצם? אַט די בעוועגונג, וועלכע בעהאַלט זיך אונטער דעם שלייער פון סאָציאַליזם, וועלכע רעדט צו די פאָלקס־מאַסען און האָט פּרעטענזיעס צו פיהרען אין איהר שפּאַן אַפילו די אַרבייטער? אַ טרעפליכען ענטפער הערויף גיט דער קראַקאָווער „א. ק. צ.", וועלכען מען קאָן באַין אופן נישט חושד זיין אין אַנטי־קאַפּיטאַליסטישע טענדענצען. אָט ווי די צייטונג ענטפערט אויף דער פראַגע, „וואָס איז אויפגעשריבען אויף דעם פּרצוף פון היטלעריזם":

אויף דעם פּרצוף זענען אויפגעשריבען אַלע לאָזונגען פון דער עקסטרעמער און ריקזיכטסלאָזער רעאַקציע קודם כל פון סאָציאַלער רעאַקציע. דער אמת'ער היסטאָרישער מאַנדאַטאָר פון היטלער'ן איז דער דייטשער גרויס־קאַפּיטאַל, דער אינדוסטריעלער פינאַנציעלער און אַגראַרער, וועלכער וויל אויסנוצען היטלערן און די בעוועגונג, וועלכע ער האָט אַרויסגערופען צווישען די מאַסען, כדי קודם כל אַראָפּצושטויסען די דייטשע אַרבייטער־מאַסען צו אַזאַ מדרגה, אין וועלכער זיי האָבן זיך געפונען פאַר די צייטען פון ביסמאַרק'ן.

די דאָזיגע שטרעבונג פון דייטשען גרויס — קאַפּיטאַל איז אין הסכם סיי מיט דער לאָגיק פון זיין נאַטור, סיי מיט דער לאַגע, אין וועלכער ער איז געשטעלט געוואָרן אין רעזולטאַט פון פערשפּילטען קריג. דער דייטשער קאַפּיטאַל האָט נישט קאַפּיטולירט. ער האָט נאָר אונטער דעם ערשטען איינדרוק פון דער מפּלה זיך רעאָרגאַניזירט און איז שטיל געוואָרן, וואַרטענדיג ביז עס וועט פאַריבער דער רעוואָלוציאָנערער שטורעם. אָבער ווען דער דאָזיגער שטורעם האָט זיינע פונדאַמענטען נישט אָנגערירט, האָט נישט בעריהרט זיינע יסודות, איז ער שנעל געקומען צוריק צו זיך און איז גיך געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז די מאַכט אין דער מלוכה געהערט צו איהם און נישט צו עמיצען אַנדערש.

דער דייטשער קאַפּיטאַל וואָס זיין סובסטאַנץ איז נישט אָנגעריהרט געוואָרן נישט דורך דער רעוואָלוציע, נישט דורך דעם קריג איז נישט נאָר אַרויס אַלס זיגער, נאָר ער איז געוואָרן שטאַרקער אויף אַן אונגעהערטען אופן. די קאָסטען פון קריג האָט ער קיינמאָל נישט געטראָגען. פערקעהרט, ער האָט נאָר געהאַט ריזיגע געווינסען. די אינפלאַציע, וועלכע האָט פערניכטעט דעם מיטעלשטאַנד, האָט סוף כל סוף נאָר געהאָלפען דעם קאַפּיטאַל, איידער איהם שאַדען געבראַכט.

זיינע איגענע געלטער האָט דער דייטשער קאַפּיטאַל לאָקירט אין די אויסלענדישע בענק, אָבער אויף צו מאַכען אינוועסטיציעס האָט ער בעניצט מיליאַרדען ווערטלאָזע דייטשע מאַרק, אויף מאָדערניזירען די טעכניק אין די פאַבריקען און פערפולקאָמען די טעכניק פון דער פּראָדוקציע, מען דאַרף נאָך דערצו צוגעבען די מיליאַרדען עפענטליכע און פּריוואַטע קרעדיטען, וועלכע זענען אין פערלויף פון די לעצטע צעהן יאָהר געפלאָסען קיין דייטשלאַנד.

דער פּראָדוקציאָנס — אַפּאַראַט פון דער היינטיגער דייטשער אינדוסטריע ווערט בעטראַכט פאַר דער מעכטיגסטער אין דער וועלט. די מעגליכקייטען איהרע זענען אונגעהויערע. אָבער דער קריזיס און די ענטוויקלונג פון די פערהעלטענישען אין איראָפּע ברענגט דערצו, אַז אָט די גאַנצע ריזיגע מאַשין פּראָדוצירט היינט פערציג פּראָצענט ווייניגער איידער עס איז פּראָדוצירט געוואָרן פאַר'ן קריג, אַז עס ווערט געאַרבייט סך הכל מיט צעהן פּראָצענט פון די טעכנישע מעגליכקייטען. וואָס פאַר אַ וואונדער איז דעריבער, וואָס די דייטשע אינדוסטריע, וועלכע איז אָנגעלאַדעוועט מיט אַזאַ מאַסע ענערגיע, שטרעבט מיט אַלע מעגליכקייטען די ענערגיע אויסצולאַדעווען? און די ערשטע מניעה אויף וועלכער דער קאַפּיטאַל שטויסט זיך דערביי אָן, איז די סאָציאַלע פראַגע, הויכע אַרבייטס לוינען. ענדליך די נויטווענדיגקייט אויסצוהאַלטען אַרבייטסלאָזע.

דער דייטשער קאַפּיטאַל שלאָגט אַלזאָ מיט דעם טאַהאַן פון היטלעריזם קודם כל אין אָט דער אינערליכער גרויסער מניעה, זייענדיג איבערצייגט, אַז ער וועט פערקלענערען די לוינען ביז צו דער גרעניץ פון מינימום־עקזיסטענץ און דאַן וועט ער דערגרייכען אַזאַ קאָנקורענץ־פעהיגקייט ... די אינערליכע און אינטערנאַציאָנאַלע מערק. אַז ער וועט די אינגיכען קאָנען בעהערשען און היקפּדען זיין ווילען.

אין די זאלען פון נייעם יוו"א־בנין
זעלטענע אוצרות, וואס זענען געזאמעלט אין יוד. וויסענשאפטליכען אינסטיטוט

שוין פערטיג דער בנין פון יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט. דאָס דאַרף מען אַ קוק טון. דאָס איז נישט קיין פשוטער בנין. ניו־יאָרק האָט געלעגט דעם פונדאַמענט. בוענאָס־איירעס, מאָנטעווידעאָ, באָרדאָו, ראָזאַריאָ, סאַנטאַפע, רעסיסטענסיע האָבן אַרויפגעלעגט דעם דאַך. פּאַריז, לאָנדאָן, קאָוונע, פּאַניעוועזש און אַנדערע האָבן צוזאַמענגעלעגט די ווענט. ווילנע האָט אַריינגעלעגט אַלץ, וואָס זי האָט געקענט. מיה, אַרבייט, פּראַצע, האָרעוואַניע, נו, און געלד אויך, וויפיל עס האָט זיך געלאָזט. דאָס איז נישט קיין פשוטער ענין. דאָס דאַרף מען אַ קוק טון.

אין די צימערן איז ליכטיג און טומעלדיג. וויפיל צימערן זענען דאָרט פאַראַן? אין בלאַט איז געווען — 20. איך קאָנטראָליר און עס בעקומט זיך — 21, חוץ דעם גרויסען זאַל פאַר זיצונגען און פערזאַמלונגען, חוץ דעם גאַרדעראָב־צימער, חוץ דעם פייערזיכערען קעלער. דער געראַמער פאַיע גלייך ביים אַריינגאַנג געהט אויך נישט אַריין אין חשבון. פון דאַנען פיהרען טרעפּ אויף אַרויף און דערנאָך אין ביידע זייטען אויפ'ן צווייטען גאָרן. פון פאַיע, אונטען, פיהרט דער קאָרידאָר אין די צימערן פון ערשטען גאָרן. אין אַלע צימערן זענען אויף ברייטע טישען צעלייגט זאַכען צום בעקוקען. די צימערן זענען הויכע, ליכטיגע, וואַרעמע. איך געה אַרום איבער אַלע צימערן, לויף אַראָפּ און אַרויף די טרעפּ, כאַפּ אַ קוק צו דעם טיש, צו יענעם און ווייס זיך נישט צו וואָס פריהער צו כאַפּען. אַלץ איז טשיקאַווע, צו אַלץ דאַרף מען זיך צוקוקען אויפמערקזאַם. און אויף דעם קען נישט קלעקען איין אָוונט. מען האָט אַ היבש ביסעל פונ'ם האָב און גוטס צעלייגט אויף די טישען און דאָס איז דער כיבוד. די פערלאַדענע דרעהען זיך אַרום און זענען טועם פון אַלץ צו ביסלעך: אַנ'אַלטער כתב־יד, אַ סידור פון אַמסטערדאַמער דפוס, אַ געלע פאָטאָגראַפיע. צווישען אַלעמען דרעהען זיך אַרום די ייוואָ־טוער. מיט אַנ'אויפגעהויבענעם קאָפּ נעמט מיט די בליקען אַלעמען אַרום מ. שור; פאַר אַ רעדעל מענשען פערכלינעט זיך מיט רייד ז. קאַלמאַנאָוויטש; עס שטעהט נישט איין אויף איין אָרט ז. רייזען; די איבעריגע שטעהען ביי די טישען אין די בעזונדערע צימערן און דערקלערען.

* * *

אָט איז אַ טישעל מיט פאָטאָגראַפיעס פון ווילנער מענשען: דבורה ראַם, איהר מוטער שטערנבערג־איטע הערקאַווי (שוועסטער פון מאַטעס סטראַשון), מנחם ראַם, נעבען דעם — הירש לעקערט (סקולפּטור פון סאָוויעטישען קינסטלער בראַז), משה ראַפּעס, ק. מרמר. פון אַלע טיילט זיך אויס די פאָטאָגראַפיע פון מאַטקע חב"ר. ער זיצט סטאַטעטשנע ביי אַ טישעל. אין האַנד — אַ גלאָז ווייין, אַלטער, גוטער קונדס!

עטליכע גרופּע־פאָטאָגראַפיעס: צענטראַל־ביוראָ פון די פּראָפ.־פעראיינען אין ווילנע — 1907—1908; עקזעקוטיווע פון אַלע ווילנער נאָדעל־אַרבייטער — פאַר די זעלבע יאָהרען; די קיכען אין דער צייט פון דער דייטשישער אָקופּאַציע. איך זעה בעקאַנטע פּנים'ער. ווי לאַנג בין איך געווען אַליין אַנ'איינגייער אין דער קיך אויף דייטשישע 21 — איצט איז דאָס געשיכטע.

אויף דעם טישעל ליגען אַלטע דרוקזאַכען, כתב־יד'ן, אוניקומס, אַנ'איינאַרטיגער דאָקומענט, פון וועלכען מען קען עפּעס לערנען. אַנ'אוקאַז צום גובערנאַטאָר וועגען נעהמען רעקרוטען. יאָהר: 1827. אויף יודיש. עס לאָזט זיך קוים גלויבען. פון אָנהייב מיט גרויסע אותיות: „אָט יעהאָ אימפּעראַטאָרסקאַהאָ וועסאָטשעסטוואַ צעסאַרעוויטשאַ גלאַוונאַ קאָמאַנדאַיאָשטשאַהאָ ליטאָווסקים אָטרעלנים קאָרפּוסאָם האָספּאָדינאַ וועליקאַמאַ האַבערנאַטאָרא גראָדנענסקאָמאַ:

„מיט מיין בעפעהל' פון דעם 29 סיגטאַב.

(ווייטער זעה 9. זייט).

געריכטע אין סאוויעט־רוסלאנד

אינטערעסאנטע אורטיילען פון די סאוויעטישע ארבייטער־ריכטער

די סאוויעטישע יוסטיץ איז זעהר אינטערעסאנט און גאַנץ אַנדערש ווי אויף דער וועלט מחוץ רוסלאַנד.

די ריכטען זענען נישט קיין יוריסטען נאָר געוועהנליכע אַרבייטער, וועלכע זענען פון די פאַבריקס־אַרבייטער געוועהלט געוואָרען.

אין משך פון 6 חדשים הערען זיי זיך צו צו די פערהאַנדלונגען און אין די אווענדען בעקענען זיי זיך מיט די געזעצען און מיט דער געריכטס־פּראַקטיק.

נאָך 6 חדשים גיבען זיי אָפּ אַ בעריכט פאַר זייערע וועהלער, דער דאָזיגער בעריכט איז אַ מין „עקזאַמען".

אויב דער עקזאַמען פאַלט גוט אויס אַזוי ווערט דער געוועהלטער אַרבייטער באַמינירט צום ביי־זיצענדען. אַלס ביי־זיצענדער בלייבט ער ווידער 6 חדשים. דערנאָך ווערט ער ערשט ווירקליכער ריכטער אויף דער דויער פון 3 יאָהר. נאָך דעם ווי די 3 יאָהר לויפען אָב, קעהרט דער ריכטער צוריק אין זיין פאַבריק און ווערט ווידער אַ געוועהנליכער אַרבייטער.

אין דער צייט ווען מען איז ריכטער בעקומט מען פון דער פאַבריק דעם זעלבען לוין, וועלכען מען האָט בעקומען אַלס אַרבייטער.

מיר וועלען דאָ ברענגען אַ פּאָר פאַלען פון סאָוויעטישע פּראָצעסען.

צוויי מענשען וואוינען אין דעמזעלבען הויז און זענען זיך גוטע פריינד. איינער געהער נישט צו קיין שום פאַרטיי און איז פון פאַך אַ בוכהאַלטער. דער צווייטער איז אַ אָפיציר פון דער רויטער אַרמעע און מיטגליד פון דער קאָמוניסטישער פאַרטיי.

ביידע האָבען אָפּגעשטעקט צו 500 זילבער־רובעל. דאָס איז לויט דעם געזעץ פערבאָטען. ווי באַר מען האָט אַרויסגעגעבען די זילבער־רובעל אַזוי זענען זיי באַלד פערשוואונדען געוואָרען. מען האָט זי פּשוט בעהאַלטען אַלס בעסערע וואַלוטע. פאַר אַזאַ פערברעכען האָט די ג. פּ. או. אויסגעפיהרט טויט־שטראָפען. עס האָט אָבער ווייניג געהאָלפען. איצט זענען די אורטיילען שוין נישט אַזוי שטרענג.

אויף דער פראַגע פון געריכט פאַר וואָס זיי האָבען דאָס געטון, האָבען ביידע געענטפערט, אַז זיי האָבען דאָס געלד בעהאַלטען, כדי צו האָבען פאַר זייערע פאַמיליעס אויף חיונה, אין פאַל ווען זיי זאָלען נישט געפונען קיין אַרבייט.

דער אורטייל:

דער געוועזענער „בירגער" בעקומט אַ עפענטליכע התראה.

דער קאָמוניסט ווערט פערשיקט אויף 3 יאָהר אין אַ פערוואָרפענעם שטעטעל אין דער טורקעסטאַנישער רעפּובליק.

מאָטיווען: דו ביסט אָפיציר פון דער רויטער אַרמעע און מיטגליד פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי. ווער זאָל אָבהיטען אונזערע געזעצען ווען פאַרטיי חברים היטען זיי נישט אָפּ?

פאַר איין און דעמזעלבען חטא צוויי גרונד־פערשידענע אורטיילען.

עס ווערען אויסגעבילדעט נייע בעגריפען וועגען רעכט און גערעכטיגקייט.

אויף׳ן אָרט פון טעאָריעס און דאָקטאַרינען — לעבעדיג רעכט.

* * *

צוויי יונגע אַרבייטער האָבען בעקומען צעטעל

פון ד"ר דוד מאלץ

אויף לעבענס־מיטעל־אַרטיקלען, וועלכע זענען געווען אויסגעשטעלט אויף מערץ. זיי האָבען געפעלשט די צעטעל: אויסגעמעקט מערץ און איינגעשריבען — מאַי.

דער פאָרזיצער: פאַרוואָס האָט איהר דאָס געטון?

איינער פון די אַרבייטער: ווייל מיר האָבען אין מערץ די דאָזיגע אַרטיקלען נישט בעקומען.

דער פאָרזיצער: עס איז אָבער דאָך געווען דעם געזעץ און מיר מוזען אייך בעשטראָפען.

דאָס געריכט ציהט זיך צוריק אויף אַ בעראַטונג אַזוי ווי ביי אונז, — און דאָך אַנדערש. די ריכטער טראָגען נישט קיין טאָגען און קיין בערעטען, זיי זענען אַרבייטער, גלייך ווי די אַנגעקלאָגטע. און נאָך עפּעס איז אַנדערש ווי ביי אונז: די בעריכטגעבער זענען אַנוועזענד ביי די בעראַטונגען!

דער פאָרזיצער: די אַנגעקלאַגטע האָבען געהאַנדעלט געגען דעם געזעץ. זיי האָבען געפעלשט לעבענס־מיטעל־קאַרטען און דאָס איז אַפילו אַ שווערער חטא. זיי האָבען דאָס אָבער וואַהרשיינליך דאָס ערשטע מאָל געטון. די פעלשונג איז גאַנץ דילעטאַנטיש געמאַכט געוואָרען. עס איז צו האָפען, אַז זיי וועלען עס מעהר נישט טון. איך מיין, אַז מיר וועלען זיי נישט אַרויסרייסען פון זייערע וועקשטאַטען כדי זיי צו שיקען אין קרימינאַל. אין משך פון 6 חדשים זאָלען זיי 2 פּראָצענט פון זייער פערדינסט געבען פאַר היימלאָזע קינדער.

אַזאַ פסק איז אַרויסגעגעבען געוואָרען.

לויט אונזער געזעץ איז אַ פעלשונג פון עפענטליכע דאָקומענטען צו בעשטראָפען ביז 5 יאָהר געפענגעניש.

* * *

ביי אַ פרוי האָט מען געפונען זעהר פיל לעבענסמיטעל - אַרטיקלען און אַ הויפען לעבענס־מיטעל־קאַרטען. זי שטעהט פאַר׳ן געריכט.

דער פאָרזיצער: פון וואַנען האָסט דו בעקומען די דאָזיגע זאַכען?

די אַנגעקלאַגטע: איך ווייס נישט.

דער פאָרזיצער: דו מוזט נישט ענטפערען. אָז ער דו האָסט די זאַכען געגנב׳עט, אָדער געפונען, אָהער אויך אויף נישט לעגאַלען וועג אויף אַ אַנדערען אופן בעקומען.

דאָס איז שטרענג פערבאָטען און איז אַ חטא געגען דער פאָלקס־ערנעהרונג. מיר קאָנען אונזער בעפעלקערונג נאָר די לעבענס־מיטעל געבען, וועלכע מיר האָבען, יעדען זיין פאַרגעשריבענעם טייל ווען יעדער זאָל אַזוי טון ווי דו וועלען אונזערע מענשען שטאַרבען פון הונגער.

דו וועסט דערפאַר שווער בעשטראָפט ווערען.

נאָך דער בעראַטונג אַ אורטייל: 6 חדשים אין אַ איינצעל געפענגעניש.

דערמיט איז אָבער דער ענין נישט ערלעדיגט געוואָרען.

דער פאַרזיצער: ביסטו פערהייראַט?

די אַנגעקלאגטע: איך ווייס נישט, וואו מיין מאַן געפונט זיך.

דער פאָרזיצער: און קינדער האָסטו?

די אַנגעקלאגטע: פיר קינדערלעך.

דער פאַרזיצער: איז עס אמת?

אַנגעקלאָגטע: דו קאָנסט דיך דאָך איבערצייגן מען שיקט רופען דעם הויז־פערוואַלטער, וועלכער קומט באַלד.

דער פאַרזיצער: קענסטו די פרוי?

הויז־פערוואַלטער: יאָ, זי הייסט בעקלאַקאָוואַ און וואוינט אין הויז פּאַרטער, לינקס.

פאַרזיצער: האָט זי קינדער?

דער הויז־פערוואַלטער: יאָ, פיר קינדער.

פאָרזיצער: האָט זי ליב איהרע קינדער?

פערוואַלטער: זיכער, און איהר שטוב איז תמיד דאָ צו עסען זי זאָרגט דערפאַר, אַז די קינדער זאָלען גוט אויסזעהען.

די אַנגעקלאָגטע שמייכעלט.

פאַרזיצער: (שטרענג) עס איז נישטאָ וואָס צו לאַכען. דו ביזט אפשר אַ גוטע מוטער, אָבער זיכער אַ שלעכטע פאָלקס־חברטע.

דאָס געריכט ציהט זיך צוריק אויף אַ בעראַטונג.

פאַרזיצער: וואָס וועט זיין מיט איהרע קינדער אויב מיר וועלען זי שיקען אין געפענגניש. אונזערע אַנשטאַלטען פאַר היימלאָזע קינדער זענען איבערפולט. איך מיין, אַז מען דאַרף איהר די שטראָף אָבלעגען אויף 5 יאָהר, אַזאַ פסק ווערט אַרויסגעגעבען.

פאַרזיצער: הער אויס, דו קאָנסט אַהיימגעהן. האָב דיינע קינדער ווייטער אַזוי ליב ווי ביז איצט, אָבער פערזאָרג זיי נישט דורך גנבה ווי דו האָסט ביז איצט געטון. אויב דו וועסט אין משך פון 5 יאָהר נישט בעגעהען קיין שום פערברעכען, אַזוי וועט דיר די שטראָף געשענקט ווערען, ווען דו וועסט אָבער ווידער בעגעהען אַ חטא, אַזוי וועסטו נישט נאָר די שטראָף פון זעקס חדשים אָבזיצען. נאָר אַ חוץ דעם בעקומען אַ דרייפאַכע שטראָף, איך וואָרען דיך, אַז דו וועסט אַליין שולדיג זיין, אויב דיינע קינדער וועלען צוגרונד געהען.

* * *

צוויי עלטערע פרויען וואוינען אין מאָסקווע אין אַ הויז, וועלכעס איז פאַר דער מלחמה געווען זייער אייגענטום.

פאָרזיצער: דו ביזט אָנגעקלאָגט, אַז דו האָסט געהאַלטען בסוד, אַז דו ביסט אַן אייגענטימערין פון אַ לוקסוס־ווילע אין יאַלטאַ, און דו בעדאַרפסט נישט האָבען די וואוינונג אין מאָסקווע, וועלכע דו פערנעהמסט.

אַנגעקלאָגטע: מיר זענען פון יאַלטאַ אַוועק אין יאָהר 1920. די ווילע איז בעשעדיגט, קיין מעבעל איז נישטאָ, איך האָב גאָרנישט פון דער ווילע.

מען האָט געמאַכט אַן אָנפראַגע און עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די אַנגעקלאָגטע האָט אמת געזאָגט.

פאָרזיצער: פון וואָס לעבסטו?

— איך בין אַ דינערין ביי 2 אויסלענדישע פרויען און פערדין קוים אויף חיונה.

דאָס געריכט ציהט זיך צוריק אויף אַ בעראַטונג דער בייזיצער צום פאָרזיצער: וואָס וועסטו טון מיט דער דאָזיגער פרוי?

איך קאָן יאַלטאַ פון פאַר דער רעוואָלוציע, דאָס איז געווען אַ לוקסוס־קוראָרט פאַר פּריצים. די קייזערליכע פאַמיליע האָט געוועהנליך דאָרט פערבראַכט. די בעפעלקערונג האָט גוט פערדינט. היינט שיקען מיר אַהין לונגען־קראַנקע אַרבייטער, וואָס וועט די פרוי טון אין יאַלטאַ? פון וואָס וועט זי דאָרט לעבען? עס וואָלט שוין געווען מענשליכער זי צו פעראורטיילען צום טויט.

עס טוט מיר וועה, ווען אַ 58־יעהריגע פרוי האָט ביי אונז נישט פון וואָס צו לעבען און מוז אַרבייטען ביי אויסלענדישע פרויען, כדי צו פערדינען אויף חיונה.

פאַרזיצער: דאָס, וואָס דו זאָגסט, איז סענטימענטאַל און קליינבירגערליך.

דער פאַרזיצער פרעגט דעם בעריכטס־געבער פון אַ דייטשער צייטונג, ווי אַזוי די דייטשע געריכטען האַנדלען אין אַזאַ פאַל?

דער זשורנאַליסט: אויף דער פראַגע איז שווער צו געבען אַ תשובה. די דייטשע געריכטען קאָנען נישט אַזעלכע פאַלען. ביי אונז קאָן אַ הויז־אייגענטימער פערנעהמען אַפילו 10 צימערען אין זיין הויז און עס וועט קיינעם נישט איינפאַלען איהם דערפאַר אָנצוקלאָגען.

אויב איהר וועט מיר ערלויבען, אַזוי וועל איך אייך זאָגען, ווי איך וואָלט אין אַזאַ פאַל לויט דעם רוסישען געזעץ געאורטיילט.

פאַרזיצער: איך בעט, מיר זענען נייגעריג צו הערען.

דער זשורנאַליסט: איך ווייס, אַז די רעוואָלוציע מוז האַרט פערפאָלגען אַלע, וועלכע שטעלען זיך איהר אַנטקעגען. שווערער וואָלט געווען איהר סוף. אָבער אין דעם פאַל ריקזיכטלאָז פאַרצוגעהן געגען דער דאָזיגער פרוי. הייסט זיין סענטימענטאַל און קליינבירגערליך.

דער פאָרזיצער פרעגט די בייזיצענדע: ווי אַזוי וועלען מיר דעם ענין ערלעדיגען?

אַ בייזיצער: מען דאַרף שיקען רופען דעם הויז־פערוואַלטער און איהר געבען אַ קלענערע וואוינונג. אין דעם הויז איז זיכער פאַרהאַנען אַ גרעסערע פאַמיליע, וואָס פערנעהמט אַ קליינע וואוינונג, אַזוי וועלען זיי זיך בייטען. ביז דאָס וועט געשעהען, מוז מען די אַלטע פרוי לאָזען אין דער גרויסער וואוינונג, וועלכע זי פערנעהמט ביז איצט.

אַזאַ פסק איז אַרויסגעגעבען געוואָרען.

* * *

פאַר אַ יוריסט, וועלכער איז אויסגעבילדעט געוואָרען אין געוועהנליכע בעגריפען און פאָרמען קומט עס פרעמד פאָר, ווען ער בעקאַנט זיך מיט סאָוויעטישע אורטיילען. אָבער עס אונטערליגט נישט קיין שום ספק, אַז די דאָזיגע אורטיילען זענען דורכגענומען פון לעבעדיגען רעכט און העכערער גערעכטיגקייט.

קלאנג־קינא־טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
הייגט און פאלג. טעג !
גרויסע פּרעמיערע!
„פרעהליכער פּאַרוטשניק"
— מיט —
Maurice Chevalier.
נעכסטער פראָגראַם:
„אונבעקאַנטער זינגער"
אָנהויב פון די סעאַנסען טעגליך 4 נאָכמיטאָג
שבת און זונטאַג 12 א זייגער בייטאָג.

אדאלף היטלער

דער אנהויב פון זיין קאריערע

דייטש ביי זייט מיט די גרויסע ענינים זענען אויפ׳ן אויבערפלאַך פון לאַנד, וואָס איז געווען פערכאַפּט פון אַ שרפה, אַרויסגעוואַקסען חידושליכע קליינע ענינים און ענינימלעך. אַן אמתע גאָלדגרוב פאַר פּסיכאָלאָגען און ראָמאַנען שרייבער. קליינע לאָקאַלע רעוואָלוציעס זענען פאָרגעקומען לעבען עגליכע קאָנטער־רעוואָלוציעס. צום קאַמף מיט די „ראַטען" און „פאָלקס־קאָמיסאַרען" האָבען זיך געשאַפען אָרגאַניזאַציעס, איינע ענליך צו דער צווייטער: אָרגעש, אָרהעניץ, אָרקאַ און פיל אַנדערע. פּאַראַלעל מיט די ערנסטע פּאַסירונגען זענען אויך פאָרגעקומען קאָמישע.

אויף דער פּאָליטישער אַרענע האָבען זיך בעוויזען געהיימנישפולע פערזענליכקייטען פון שניט פון דעם פיהרער פון „שטאָלענעם העלם" קאַפּיטאַן ערהאַרדט, מיט די שפּיץ נעמען „קאָנסול", „שעף", „ווירקונג". די פערדים פון אַלע קאָנטער־רעוואָלוציאָנערע אַטענטאַטען, פון קאַפּפּ פּוטש ביז אַלע וויכטיגסטע טעראָר־אַקטען, פיהרען צו דער פערוואָן פון געהיימנישפולען, גרויזאַמען פּלאַט־אָפיציר. „נע־דונגענער באַנדיט" — אַזוי ערען וועגען איהם די געגנער. אַזאַ מיינונג איז אָבער נישט אינגאַנצען ריכטיג, קיין אידעאַליזם — אויב עס גייט דע דין — האָט אין יענער עפּאָכע נישט געפעהלט איז קיין שום לאַגער. אַ אידעאַליסט איז געווען קורט איזנער, וועלכער האָט אָרגאַניזירט אין דעם האַלב פעאָדאַלען בייערן אַ האַלב־סאָוויעטישע רעגירונג מיט אַ האַלב סאָוויעטישער פּראָגראַם. אָבער אויך איזנערס מערדער גראַף אַרקאָ איז געווען אַ אידעאַליסט.

אין משך פון די ערשטע צוויי רעוואָלוציאָנערע יאָהרען האָט היטלער נישט געשפּילט קיין בעדייטענדיגערע ראָלע אין די דראַמאַטישע פּאַסירונגען. עס דערמאָהנט נישט וועגען איהם מיט קיין איין וואָרט אַפילו דער היסטאָריקער פון די דעמאָלטיגע געשעהענישען וואָלפּליץ.

היטלער האָט געוואוינט אין מינכען און פאַרלויפיק פערנומען די אָפּאָזיציע פון אַן אָבסערוואַטאָר. איינמאָל איז היטלער געקומען אויף אַ מיטינג, וואָס איז געוואָרען צונויפגערופען דורך אַ נייער, נאָך קיינעם נישט בעקאַנטער אָרגאַניזאַציע — דער דייטשער אַרבייטער־פאַרטיי. ביידע פּאָליטישע אָרגאַניזאַציעס זענען דעמאָלט געוואַקסען ווי שוואָמען נאָך אַ רעגען. היטלער האָט גענומען אַ וואָרט אין דער דיסקוסיע; מען האָט פערשריבען זיין פאַמיליע און זיין אַדרעס.

אין איינינע טעג אַרום האָט היטלער בעקומען אַ מעלדונג, אַז ער ווערט פערעכענט פאַר אַ מיטגליד פון דער דייטשער אַרבייטער־פאַרטיי און אַן איינלאַדונג אויף דער אָרגאַניזיר־פערזאַמלונג, וועלכע וועט פאָרקומען אין לאָקאַל „דאָס אַלטע ראָזענבאַד".

היטלער איז צו דער פערזאַמלונג געקומען. אויסער איהם זענען געקומען נאָך פיר מיטגלידער. מען האָט איבערגעלייענט דעם פּראָטאָקאָל פון דער פריהערדיגער פערזאַמלונג און איהם בעשטעטיקט. דאַן האָט מען קאָנטראָלירט די קאַסע, וואָס אין איהר איז געווען זיבען מאַרק מיט פופציג פעניג. דערנאָך האָט זיך אָנגעהויבען די דיסקוסיע איבער אַ פּראָגראַם, וואָס מען האָט ערשט געדאַרפט שאַפען.

היטלער האָט זיך געוואַקעלט, ער האָט געפּלאַנט צו גרינדען אַן אייגענע גרופּע; ער האָט שוין אַפילו צוגעטראַכט פאַר איהר אַ נאָמען. כדי זי אונטערצושיידען פון די סאָציאַלדעמאָקראַטען האָט ער זי געדאַרפט הייסען „פּאַרטיי פון די סאָציאַל־רעוואָלוציאָנערען". יאָ, די געשיכטע חזרט זיך איבער.

אָבער היטלער האָט זיך געשטעלט די פראַגע. צי לוינט זיך גרינדען אַ פּאַרטיי פון סאָציאַל־רעוואָלוציאָנערען ווי באַלד עס עקזיסטירט שוין די דייטשע אַרבייטער־פּאַרטיי?

נאָך לאַנגע וואַקלענישען האָט זיך היטלער דעצידירט און איז אַריינגעטראָטען אין דער דייטשער אַרבייטער־פּאַרטיי. ער האָט געקראָגען אַ פּאַרטיי לעגיטימאַציע מיט׳ן לויפענדיגען נומער — זיבען. אין לאָקאַל „דאָס אַלטע ראָזענבאַד" איז אַלזאָ פאַרגעקומען אַ היסטאָרישע געשעהעניש! עס וואָלט גוט געווען, ווען אין די דאָזיגע ווערטער וואָלט געקלונגען איראָניע. אָבער ווי קומט עס צו איראָניע! היטלער האָט נאָך זיך מיליאָנען מענשען און קען אַ ליאַדע מינוט אונטערצינדען די וועלט. דאָס איז געלונגען אַפילו צווייטראַנגיגע פיגורען: עס האָט, למשל, אָנגעצונדען דעם מלחמה־פונק דער זיבעצהן־יעהריגער סערבישער גימנאַזיסט פּרינציפּ.

דער נאָמען פון דער בייער פּאַרטיי האָט זיך ערשט שפּעטער אויסגעצויגען: „נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטישע אַרבייטער־פּאַרטיי דויטשלאַנדס". די אידעאָלאָגיע, פּראָגראַם, טאַקטיק זענען צוגעקומען שפּעטער. אָבער וועגען דעם איז נישט כדאי צו רעדען. ריכטיג האָט זיך אויסגעדריקט וועגען די היטלעריסטען דימיטרי מערעשקאָווסקי: „בעטראַכטען די פּראָגראַם פונ׳ם היטלעריזם איז דאָסזעלבע, ווי דיסקוטירען וועגען דער אידעאָלאָגיע פון אַ היישעריק".

מיר טרעפען זיך דערביי מיט אַ מערקווירדיגער דערשיינונג. וואָלט די נאַציאָנאַל - סאָציאַליסטישע פּאַרטיי געווען אַ מאָנאַרכיסטישע, וואָלט געווען איינגאַנצען באַטירלעך און פערשטענדלעך די הילף און אונטערשטיצונג מצד דעם פירשט אווגוסט ווילהעלם פון פּרייסען, פירשט לודוויג פון בייערן, פירשט פון שאַומבורג — ליפּפּע, פירשט הענקעל פון דאָנערסמאַרק. מען וואָלט דאַן אויך געקענט פערשטיין דאָס, וואָס די היטלעריסטען בעקומען פינאַנסיעלע הילף פון שטאָל־קעניג קירדאָרף, עלעקטריע־קעניג סימענס, פון לאָקאָמאָטיוון־קעניג באָרזיג, פון באָרשטאַינען. די לייט — און מיליאָנען אַנדערע — זענען פּראָאינטערעסירט אין דער צוריקשטעלונג פון אַלטען סדר (מאָנאַרכיע), היטלער אָבער האָט קיינמאָל נישט געטראַכט און טראַכט אויך נישט איצט וועגען רעסטאַווירען די מאָנאַרכיע. זיין ממשלה — דאָס איז אַ שפּרונג איבער אַן אָפּגרונד, וואָס וועט זיין אויפ׳ן צווייטען ברעג — דאָס ווייס קיינער נישט, היטלער אַליין אויך נישט*).

וואָס שייך דער שטעלונג, אַז היטלערס ממשלה איז אַ שפּרונג איבער אַן אָפּגרונד און היטלער אַליין און קיינער ווייס נישט וואָס וועט זיין אויפ׳ן צווייטען זייט פון אָפּגרונד — איז זי אויך אַביסעל צו „ראָמאַנטיש". היטלער שפּרינגט נישט איבער קיין שום אָפּגרונד, און אויב ער אַליין ווייס נישט וואָס ער וויל, ווייסען עס יווייניגסטענס די וועלכע דאַרפען זיינע שטורעמיסטען אויף צו דערשטיקען די אַרבייטער־בעוועגונג, כדי צו זיכערען אַ רוהיקען שלאָף אין דער רעפּובליק די אַלע קעניגען פון אייזען און שטאָל, וואָס האָבען פייגט צו געבען געלט גלאַט אַזוי אין דער וועלט אַריין. זיי גיבען נישט קיין מיליאָנען מאַרקען, אַז היטלער זאָל מאַכען גימנאַסטישע שפּרונגען. זיי גיבען דאָס געלט, כדי זיין זיכער, אַז דעם „רעשט" וואָס זיי בלייבט איבער — וועט קיינער ביי זיי נישט צונעמען.

(ווייטער קומט).

מ. א. אלדאנאוו.

*) מיט די דאָזיגע איינשטעלונגען אלדאַנאָווס קען מען פערשטייט זיך נישט מסכים זיין, ערשטענס איז פאַלש דאָס צונויפמישען די באַראָנען און פירשטען לויט׳ן טיטול מיט די „באַראָנען" און „קעניגען" פון די אינדוסטריעס. די ערשטע — וואָס האָבען אגב צו דער רעפּובליק אויך נישט אַזוי שטאַרק צוגעלייגט און האָבען געקראָגען פון איהר זייער היבשע „ענטשעדיגונג", — זיי זענען טאַקע באמת פּראַאינטערעסירט, אַז די מאָנאַרכיע זאָל צוריק אויפגעשטעלט ווערען, ווייל מאָנאַרכיזם דאָס איז זייער פּראָפעסיע, וואָס שייך אָבער די קעניגען פון די אינדוסטריעס האָבען זיי זיך אומעטום זייער פיין איינגעלעבט מיט די רעפּובליקען און מאַכען אויסגעצייכענטע געשעפטען סיי אין אַמעריקע, סיי אין פראַנקרייך, סיי אין דייטשלאַנד.

האנדווערקעריי און האנדעל

אויף דער וואך

דער יודישער בעל-מלאכה מוז אויפוואכען

דער אַלגעמיינער עקאָנאָמישער קריזיס, וועלכער האַלט איצט אין זיינע אייזערנע צוואַנגען כמעט די גאַנצע וועלט, האָט פערשטעהט זיך, געמוזט אָפּרופען פאַטאַל אויך אויף דער מלאכה און קליין-אינדוסטרי. ווען מען רעדט אָבער לעצטענס וועגען בעקעמפען דעם דאָזיגען קריזיס, האָט מען רק אין זינען דעם האַנדעל, די פאַבריקאַציע, די לאַנדווירטשאַפט און די גרויס-אינדוסטרי. דאַגעגען, קלערט מען גאָרנישט וועגען אָפּראַטעווען די קליין-אינדוסטרי און די מלאכה. וועלכע דער אַלגעמיינער קריזיס האָט שוין כמעט געשטעלט אויפ'ן ראַנד פון פולשטענדיגען אונטערגאַנג.

דאָס בעווייזט, אַז די ברייטע געזעלשאַפט גיט זיך גאָר נישט אָפּ קיין דין-וחשבון, וואָס פאַר אַ וויכטיגע ראָל עס שפּילט אין ווירטשאַפטליכען לעבען פון לאַנד די מלאכה, הגם דער האַנדווערקער פערנעהמט ווייט נישט דעם לעצטען אָרט אין דער אַלגעמיינער ווירטשאַפטליכער סטרוקטור פון אַ מלוכה.

אין פוילען — אַ לאַנד מיט אַ 30-מיל. איינוואוינער בעפעלקערונג — איז פאַרהאַן אַ קנאַפּער מיליאָן האַנדווערקער-ווערשטאַטען, אין וועלכע ס'זענען בעשעפטיגט ביז אַנדערטהאַלבען מיליאָן בעלי-מלאכות און געזעלען, וואָס פון זייערע פרנסות לעבען איבער 3 מיליאָן נפשות, אַזוי אַרום זעהען מיר, אַז אין פוילען ציהען חיונה פון דער מלאכה איבער 10 פראָצ. פון דער בעפעלקערונג.

ס'איז כדאַי נאָך דאָ צוצוגעבען, אַז דער בעל מלאכה אין פוילען פערניצט בערך 90 פראָצ. פון די פוילישע רויה-שטאָפען; איבער 70 פראָצ. פון זיינע פערדינסטען-ברוטאָ גיט דער בעל-מלאכה אויס פאַר זיינע געזעלען, און בכלל פערנעהמט דער בעל-מלאכה ווייט נישט דעם לעצטען אָרט אין דעם פראָדוקטיווער טייל פון דער פוילישער געזעלשאַפט. דאָך האָבען די רעגירונגס-ספערען אין פוילען ביז איצט נישט אַרויסגעוויזען דעם געהעריגען אינטערעס צו דער מלאכה. און כמעט אַלע ביז-איצטיגע געזעצען און פעראָרדנונגען וועגען האַנדווערקערטום אין פוילען זענען טיילווייז אָדער אינגאַנצען אין סתירה צו די אמת'ע אינטערעסען פון דער מלאכה.

אויב מיר זאָלען וועלען זיך בעהנטער צוקוקען צום מצב פון דער מלאכה ביי יודען אין פוילען, שטעלט זיך פאַר די פראַגע נאָך פיל טרויעריגער, ווייל מיר, יודען, האָבען, בעוונותינו הרבים, איבערהויפּט נישט קיין שום פערשטענדניש פאַר דער מלאכה. מיר ווילען גאָר נישט פערשטעהן, אַז דער יודישער בעל-מלאכה איז, אין געגענטייל צו אונזער איבערוואוגענדיגען סוחרישען עלעמענט דער אַממייסטען פראָדוקטיווסטער טייל פון דער יודישער געזעלשאַפט.

אמת, מען רעדט ביי אונז אויך איצט זעהר פיל וועגען „פראָדוקטיוויזירען דעם יודישען לעבען", אָבער דאָס איז ענטוועדער אַ פוסטער פאַרטיי-לאָזונג, אָדער אַ סטראַטעגישער פאַראַוואַן אויף צו פערשטעלען די באַדענלאָזיגקייט פון די יודישע לופט-פרנסות.

דער אמת'ער פאָלקס-אינטעליגענט האָט זיך נאָך ביז איצט נישט פעראינטערעסירט מיט'ן גורל פון יודישען בעל-מלאכה, כאָטש ער פערשטעהט גאַנץ גוט אָפּצושאַצען זיין ווערט און זיין חלק אין דער פראָדוקטיוויזאַציע פון יודישען לעבען.

אַ טיילווייזע שולד אין דער בידער-לאַגע פון דער מלאכה טראָגט אויך דער יודישער בעל-מלאכה גופא, וועלכער איז ביז איצט געבליבען פאַסיוו צו זיינע אייגענע טאָג-טעגליכע לעבענס-פראַגען און אינטערעסען. דער יודישער האַנדווערקער שטעלט מיט זיך פאָר נאָך היינט-צו-טאָג אַ רויהע מאַסע, אויף וועלכער עס רייטען אַ הייפעל יחידים, אַ הייפעל האַנדווערקער מיט „סוחרישע" נייגונגען.

וואָלט דער יודישער האַנדווערקער געווען מעהר רייף, וואָלט ער פערמאָגט אַביסעל מעהר אינטעליגענץ, — דאַן וואָלט ער זיכער געהאַט מעהר חשיבות און אָנזעהען אויף דער יודישער גאַס דאַן וואָלטען די איבעריגע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג נישט געקוקט מיט אַזאַ ביטול אויפ'ן יודישען בעל-מלאכה, וועלכער איז אפשר דער פראָדוקטיווסטער עלעמענט פון דער גאַנצער יודישער געזעלשאַפט.

אָבער דער יודישער בעל-מלאכה איז נאָך ביז איצט פערזונקען אין אַ טיפען לעטאַרגישען שלאָף, און זיינע כלומרשטע פיהרער און מנהיגים זענען בכלל נישט פעראינטערעסירט איהם פון'ם דאָזיגען הינער-פלעט אַרויסצושלעפּען.

נתן רורנער.

וואס יעדער סוחר און האנדווערקער דארף וויסען

וואס קען מען ליציטירען פאר א חוב פון אומזאַץ-שטייער?

דער העכסטער געריכט האָט אַרויסגעטראָגען אין 1932 יאָהר אַ אורטייל, לויט וועלכען פאַר'ן אומזאַץ-שטייער זענען פעראַנטוואָרטליך נישט נאָר בלויז דאָס בעוועגליכע פערמעגען פון דער אונטערנעהמונג נאָר אויך די סחורות איינגעגעבען אויף קאָמיס אָדער אויסצואַרבייטען, אָדער אָנגענומען מיט אַ בעדינג, אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם האָט דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום אַרויסגעגעבען אַ אַקולניק ל. י. פ. 45048/1-32 אין וועלכען ס'ווערט געזאָגט, אַז רעכענדיג זיך מיט די לעבענס-בעדינגונגען קאָן דער אורטייל פון העכסטען געריכט נישט אַדורכגעפיהרט ווערען, און פאַר'ן אומזאַץ-שטייער פון דער אונטערנעהמונג איז פעראַנטוואָרטליך נאָר דאָס בעוועגליכע פערמעגען פון צאָהלער (אונטערנעהמער).

דער העכסטער אַדמיניסטראַטיווער טריבונאַל האָט אַרויסגעטראָגען אַנ'אורטייל, אַז דער אַרט. 92 פון אוסטאַוו וועגען אומזאַץ-שטייער גיט נישט קיין יסודות מאַכען עקזעקוציעס פון בעוועגליכען אָדער נישט-בעוועגליכען פערמעגען וואָס געהערט נישט צום אונטערנעהמער-צאָהלער, נאָר מיט וועלכען דער לעצטער בענוצט זיך לויט אַ ספּעציעלען אָפּמאַך אָדער פאַכטעס.

קאָנטראָל אויף די אָפּמאַכען מיט די קאַרטעלען

אויף דער זיצונג פון מיניסטאָרען-ראַט האָט מען שוין בעהאַנדעלט דעם געזעץ-פּראָיעקט וועגען אַ קאָנטראָל אויף די קאַרטעלען.

דער קאַרטעל וועט מוזען פערעפענטליכען דעם אָפּמאַך, וואָס ווערט געשלאָסען צווישען די קאַרטעל-מיטגלידער.

אויב אין אָפּמאַך וועלען זיין שעדליכע פונקטען, וועט דער קאַרטעל געשלאָסען ווערען. פאַר שעדליך וועט מען אָנערקענען אויב אַ קאַרטעל וועט האָבען אַ פונקט צו בעקעמפען די סוחרים אָדער די קלענערע פאַבריקאַנטען, וואָס געהען נישט אַריין אין קאַרטעל, און מיט נישט ווירטשאַפטליכע מיטלען דערדריקען זייער עקזיסטענץ.

כאַלופּניקעס מוזען זיין פערזיכערט אין אַרבייטסלאָזען פאָנד

דער העכסטער אַדמיניסטראַטיווער טריבונאַל האָט אַרויסגעטראָגען אַנ'אורטייל, ל. 2. 2 ק. 493/32 לויט וועלכען כאַלופּניקעס מוזען ווערען פערזיכערט אין אַרבייטסלאָזען פאָנד און אין פאַל ווען זיי פערלירען די אַרבייט געניסען זיי פון אַרבייטסלאָזען-פאָנד.

אויף יעדער שטייער-ביטע דאַרף מען נאָר 3 זל. מאַרקעס

ווי מ'טיילט אונז מיט, פון צענטראַלען קליינהענדלער פעראיין, פּאַמאַרסקאַ 15, האָט די לאָדזער פינאַנץ-קאַמער אויפגעקלערט, אַז אַלע אַרט ביטעס וואָס זענען נוגע מלוכה'שע שטייערן אונטערליגען אַ אָבצאָהל פון 3 גילדען. ס'איז כדאי אונטערצושטרייכען, אַז מאַנכע שטייער-אַמטען, ווי דער VII און XI האָבען פערלאַנגט אויף אַלע אַרט ביטעס אַ חוץ אויף ראַטעס אַ מאַרקע פון 5 גילדען.

צי איז די אַמנעסטיע חל אויף פּאַטענטען-שטראַפען?

אויב מען מאַהנט אויף אַ שטראַף פאַר שפּעטער אויסקויפען אַ פּאַטענט, אָדער פאַר אויסקויפען אַ קליינע קאַטעגאָריע פּאַטענט און דאָס איז געשעהען פאַר'ן אַרויסגעבען די לעצטע אַמנעסטיע דאַרף זיך דער פּעטענט ווענדען צום שטייער-אַמט מיט אַ ביטע און פערוופענדיג זיך אויף דעם לעצטען אורטייל פון העכסטען אַדמיניסטראַטיווען טריבונאַל, פאָדערען שענקען די שטראַף און אויב דער שטייער-אַמט וויל נישט, דאַרף דער פּעטענט זיך ווענדען צום געריכט.

וועגען פערלעגענע שטייערען וואָס פאַר אַ בעשלוס וועט אָנגענומען ווערען

אין פינאַנץ-מיניסטעריום איז פאָרגעקומען אַ בעראַטונג פון דער ספּעציעלער סוב-קאָמיסיע, וואָס די האַנדעלס-קאָמיסיע ביים האַנדעלס-מיניסטעריום האָט בעשטימט כדי דורכצופיהרען דאָס נאָרמירען די פערלעגענע שטייערען.

אין דער דאָזיגער קאָמיסיע זענען אַריין: דיר. מיכאַלסקי, דעפּוטאַט ל. ברון, אַלס פאַרשטעהער פון פוילישע סוחרים, דעפּ. ווישליצקי אַלס פאָרשטעהער פון יודישע סוחרים-פעראיינען ד"ר ליובאָוויצקי אַלס פאָרשטעהער פון פערבאַנד פון די האַנדעלס-קאַמערען.

די סוב-קאָמיסיע פון די פאָרשטעהער פון האַנדעל און פאַבריקאַציע איז ווייטער פעסט אין דער מיינונג, אַז עס איז אַ אומבעדינגטע נויטווענדיגקייט צו רעגולירען די פערעלטערטע שטייערן אויף אַזאַ אופן, אַז מען זאָל דאָס אויסצאָהלען אין משך פון 10 יאָהר.

דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום איז פאָרלויפיג אָך נישט געניגט צו נאָרמירען די דאָזיגע זאַך פאַר אַלע שטייער-צאָהלער גלייך און וויל בעסער דאָס ערלעדיגען דורך אינדיווידועלע בקשות פון יעדען שטייער-צאָהלער בעזונדער. און מען זאָל די בקשות קענען ערפילען אָדער אָפּוואַרפען.

קיין בעשלוס איז נאָך נישט אָנגענומען געוואָרען.

ווער ס'וויל זיך אָפּזאָגען פון ריטשאַלט

די אונטערנעהמונגען, וואָס ווילען זיך אָפּזאָגען פון ריטשאַלט אויפ'ן יאָהר 1933 דאַרפען אַמשפּעטסטען ביז'ן 15 ד. ח. מיטטיילען דעם שטייער-אַמט, אַז זיי פיהרען האַנדעלס-ביכער אָדער אַז זייער אומזאַץ פון די אַרטיקלען וואָס צאָהלען איינהייטליכען שטייער (צוקער, זאַלץ זאַפּאַלקעס, פּאַפּיראָסען) בעטרעפט 75 פּראָצ. פון גאַנצען אומזאַץ אין זיין אונטערנעהמונג.

דער ווירטשאַפטליכע תהום צוליב די פערלעגענע שטייערען

אַלע ווירטשאַפטליכע זעלבסטפערוואַלטונגען וועלכע זענען ענטשטאַנען אין הסכם מיט דער קאָנסטיטוציע זענען דורך דער רעגירונג גערופען געוואָרען צוצושטעלען פּראָיעקטען, ווי אַזוי געזונד צו מאַכען די עקאָנאָמישע פערהעלטנישען אין די בעזונדערע ווירטשאַפטליכע טיילען פון דער געזעלשאַפט, וועלכע זיי רעפּרעזענטירען.

די ראַטען פון די אַגראַר, האַנדעלס און אינדוסטרי און האַנדווערקער-קאַמערן אַרבייטען שוין אַ רייהע וואָכען איבער די דערמאָנטע פּראָיעקטען, וועלכע דאַרפען איבערגעוויזען ווערען דער רעגירונג, וועלכע וועט דאַרפען ריכטען איהר ווירטשאַפטס-פּאָליטיק אין הסכם מיט די וואונשען און פּאָסטולאַטען, וועלכע וועלען אַרויסגערוקט ווערען פון די בעזונדערע ווירטשאַפטליכע שיכטען.

ס'איז אַפילו בעוואוסט, אַז אין צוזאַמענהאַנג מיט די פּראָיעקטען איז ענטשטאַנען אַ שאַרפער סכסוך צווישען „לויתן" מיט אַ געוויסען וויצע-מיניסטער. ס'איז אַ פראַגע, אויב צווישען אַנדערע אָרגאַניזאַציעס וועלען נישט ענטשטעהן קיין מיינונגס-פערשידענהייטען מיט די פאָרשטעהער פון די בעזונדערע מיניסטעריומס. איז דאָך דער גאַנצער ווירטשאַפטליכער סיסטעם געבויט אויף קלאַסען-קאַמף. דאָס דאַרף וויל געניסען געוויסע הנחות אויפ'ן חשבון פון דער שטאָדט: די אינדוסטריע אויפ'ן חשבון פון סוחר, וכדומה. יעדער ווירטשאַפטליכער שיכט, וויל זיין טאָן-געבער, דער „אויבענאָן" אינ'ם ווירטשאַפטליכען לעבען, און גלייכצייטיג אויסקעמפען פאַר זיך פּריווילעגיעס, קאָנצעסיעס אויפ'ן חשבון פון אַנדערע.

אויב די העגעמאָניע פון איין ווירטשאַפטליכען שיכט איבער דער צווייטער אויפ'ן עקאָנאָמישען פעלד איז אַ רעזולטאַט, וואָס דריגט אַרויס פון די פּאָליטיש-אָרגאַניזאַציאָנעלע אינטערעסען, דאַרף זיי, אַז די אַלע ווירטשאַפטליכע גרופּירונגען אין טיילען, פעראייניגען דער ווירטשאַפטליכער תהום וועלכער גראָבט ממש אונטער דירעקט און אומדירעקט די יסודות פון דעם גאַנצען אויך שוואַכען ווירטשאַפטליכען לעבען.

דער ווירטשאַפטליכער תהום — איז, — די פערלעגענע שטייערען, וועלכע זענען איבערגעגאַנגען צו דעם עקזעקוציע-אַפּאַראַט. פערלעגענע שטייערען ווערען געמאַהנט און אויפגעזוכט אָנהויבענדיג פון יאָהר 1923.

עקזיסטענצען זענען צובראָכען און אונטערגעגאַנגען געוואָרען. די גאַנצע ווירטשאַפטליכע סטרוקטור איז איבערגעקעהרט געוואָרען. די פּראָדוקציע איז געפאַלען מיט 50-60 פּראָצענט — נאָר די פערלעגענע שטייערן, זיי האָט קיין שום קאַטאַקליזם נישט געטראָפען, און געפינען זיך עד היום אומבעשעדיגטע, גאַנצע ווי ניס, אין די קאָנטאָ-ביכער פון די שטייער אַמטען, מיט אַ צוגאָב פון פּראָצענטער, וועלכע שטייגען איבער די נאָרמאַלע סומעס.

די רעגירונג אַליין האָט אויף אַ סך געביטען איינגעפיהרט ענדערונגען, און זיי צוגעפּאַסט צו די היינטיגע בעדינגונגען; פערקלענערט דעם צינזען-פוס אין די בענק און פון דעוויזען. נעגעבען דעם דאַרף געוויסע הנחות און אויף די חובות פון אומבעוועגליכע נחלאות איינגעפיהרט אַ סך פערלייכטערונגען, נאָר די בלויזען, וועלכע עס פעראורזאַכען די פערלעגענע שטייערן דעם ווירטשאַפטליכען בנין, ווערען נישט פערהיטען.

קענען חובות פאַר שטייערן פון פערגאַנגענע יאָהרען נישט איינגעצויגען ווערען אין דער זעלבער הויך מיט אַ צוגאָב פון פּראָצענטער, אין דער צייט, ווען דער בעל-חוב, נישט נאָר, וואָס ביי איהם האָט זיך נישט אָפּגעשטעלט דער קאַפּיטאַל פון פערלעגענע שטייערן, נאָר זאָגאַר דער ווערט, דער גרונד-קאַפּיטאַל פון זיין געשעפט, ווערשטאַט און זאָגאַר פאַבריק איז פערקלענערט געוואָרען אויף צעהנדליגער פּראָצענטער, יאָ, ביים בעסטען ווילען, ווען ס'זענען זאָגאַר דאָ יחידים, וועלכע „שטעהען היינט אויפ'ן פלאַץ" און האָבען דעם זעלבען סכום שמאַך אָדער נחלאות, וואָס אין די פערגאַנגענע יאָהרען, זענען זיי דאָך אויך אונטערשטעליג, דען דער ווערט פון זיי איז געמינערט געוואָרען.

איז דאָך נישט שייך, אַז זייט יאָהרען ענטשטאַנענע חובות זאָלען אומגעקעהרט ווערען אינם זעלבען סטאַדיום נאָך מיט פּראָצענטער.

די אַרגומענטען דאַרפען פעראייניגען אַלע ווירטשאַפטליכע קערפּערשאַפטען אין די פּראָיעקטען זייערע צו דער רעגירונג.

ס'מוז דאָ געזוכט ווערען אַנ'אויסגאַנג פון דעם תהום, אָפּשר מוז געזאָגט ווערען, ווי לאַנג ס'וועט נישט ווערען געלעזט די אַנגעווייטיגטע פראַגע פון פערלעגענע שטייערן איז נישטאָ קיין לעזונג צום ווירטשאַפטליכען צעשטערונגס פּראָצעס. עס זענען נישט געשטאַרבען די שעפערישע כוחות פון טענשען, די איניציאַטיוו איז נאָך נישט אויסגעלאָשען אינם קוואַל פון מענשליכער ענערגיע, ס'מוז אָבער די כוחות, דער איניציאַטיוו און דער ענערגיע געגעבען ווערען אַ מעגליכקייט פון ענטוויקלונג, סקאָ'ן קיינער נישט גיין אין אַ יאָך פון פערלעגענע שטייערן. ס'קאָן דער קרעמער זיך נישט איינשאַפען קיין סחורה, דער בעל-מלאכה קיין מאַשינען. ווייסענדיג, אַז מאָרגען פאַלט אַריין דער עקזעקוטאָר און נעמט צו ביי איהם, די דורך פערשידענע אופנים איינגעשאַפענע סחורה אָדער מאַשינען.

אַנדערש וואָלט אָבער די לאַגע אויסגעזעהן, ווען די פערלעגענע שטייערן ווערען געזעצליך רעגולירט, טיילווייז געשאָנקען אָדער אַ מאָראַטאָריום אויף יאָהרען. דאַן, וואָלט דאָס ווירטשאַפטליכע לעבען צוריק אָנגעהויבען אָננעהמען אַ נאָרמאַלען גאַנג און כאַראַקטער.

די בעציהונגען צווישען דער שטייער-מאַכט מיטן שטייער צאָהלער וואָלטען זיך געביטען צום בעסערען. דער תהום, וואָס ליגט צווישען זיי, וואָלט נאָרמאַליזירט געוואָרען, ס'וואָלט ענטשטאַנען אַ קעגענזייטיגער צוטרוי, מוז דאָך צווישען דער רעגירונג און בירגער הערשען קעגענזייטיגער צוטרוי און גלויבען היינט איז דאָס נישטאָ. דעם בירגער גלויבט נישט דער שטייער-בעאַמטער און פערקעהרט, דער צושטאַנד רופט זיך אָפּ צום שאַדען אויף דער בלוט-צירקולאַציע הן אינם מסחר הן אין דער אינדוסטרי.

דעם עקזעקוטאָר — דער פערבינדונגס-אָרגאַן צווישען דער שטייער-מאַכט און בירגער, מוז פּערטרעטען קעגענזייטיגקייט און אַכטונג. דאָס קאָן דערמעגליכט ווערען, ווען ס'וועט ענדליך בעהאַנדעלט ווערען די פראַגע פון די פערלעגענע שטייערען צום גינסטען פון די מיליאָנען פעראָרימטע בירגער.

ג. לוסטיגער

ניִיער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניִיער פאלקסבלאט

דינסטאג 7 פעברואר
יא שבט תרצ"ג

זון־אויפגאנג 7.16
זון־אונטערגאנג 4.24

נייער וואיעוואדע האוקע נאוואק אין לאדז

וואָרימער קבלת־פנים. — וואיעוואדע יאשטשאלט געזעגענט זיך מיט לאדז

(א) נעכטען פארמיטאג, איז פון ווארשא געקומען קיין לאדז דער נייער לאדזער וואיעוואדע האוקע נאוואק.

אויפ'ן פאבריק־באהן־הויף, איז דער וואיעוואדע בעגריסט געווארען פון וויצע־וואיעוואדע פאטאצקי. אנוועזענד זענען אויך געווען: דער נאטשעלניק לוטאמסקי, סטאראסטע פאדאבינסקי, פאליציי־קאמענדאנטען ניעדזשעלסקי און ד"ר טאר־ווינסקי און סעקרעטאר דונייעווסקי.

צו בעגריסען דעם נייעם וואיעוואדע זענען אויך געקומען פארשטעהער פון דער מיליטערישער מאכט און מלוכה־אמטען, דעלעגאציעס פון געזעל־שאפטליכע אינסטיטוציעס און פייערלעשער.

שפעטער איז דער נייער וואיעוואדע אויפ־גענומען געווארען אין דער וואיעוואדזטווע דורכ'ן ג. וואיעוואדע יאשטשאלט.

דער אפטרעטענדער וואיעוואדע יאשטשאלט האט זיך ווארים געזעגענט מיט זיין פערזאנאל און מיט די בעאמטע.

פון האנדעלס־געריכט

אקצ.־געז. „דאבושינקא" בעט א „נאדזור". — רעגולאציע־אפמאך פון „אקצ.־געז. י. שטיינערט" מיט די קרעדיטארען

אויף דער היינטיגער זיצונג פון האנדעלס־געריכט, וועט בעטראכט ווערען די ביטע פון דער אקצ. געז. „דאבושינקא" וועגען א „נאדזור". לויט'ן בילאנס דערגרייכען די פאסיוען א סומע פון 1.968.691.23 זל. דערויף בעזיצט זי פליסיגע און האלב־פליסיגע אקטיוען א סומע 794.378.19 זל. א חוץ פלעצער אין לאדז און פאביאניץ.

די פירמע בעשעפטיגט 350 ארבייטער און 30 בעאמטע.

צו דער ביטע איז בייגעלעגט אַנ'„אפיניע" פון דער האנדעלס־קאמער.

* * *

סוף דעצעמבער איז פארגעקומען א פערזאמ־לונג פון דער „אקצ. געז. יאקוב שטיינערט'ס יורשים" מיט די קרעדיטארען. אויף וועלכער ס'איז געשלאסען געווארען א רעגולאציע־אפמאך, לויט וועלכען די פירמע רעדוצירט די הובות ביז 15 פראצענט. דער געריכטס־קאמיסאר האט דעם אפ־מאך בעשטעטיגט. היינט וועט דער ענין בעטראכט ווערען אויף דער זיצונג פון האנדעלס־געריכט.

* * *

אויף דער היינטיגער זיצונג פון האנדעלס־געריכט, וועט אויפ'ן ארט פון דעמיסיאנירטען סינ־דיק פון דער פירמע „קרושאוו", געוועהלט ווערען א פערטרעטער אויף דעם אמט.

דער מאן האט זיך געהאנגען, און די אלמנה מיט צוויי יתומים פערטשאדעט

טראגעדיע אין א יודישער האנדווערקער־משפחה

(2) אויף סקלאדאווא 17, וואוינט די 32־יעהריגע אלמנה פייגע זילבערבאנד, צוזאמען מיט איהרע צוויי קינדער, די 5־יעהריגע רחלע און 3־יעהריגען אברהם.

די זילבערבאנד'ס מאן, א בלאכאזש, געפו־נענדיג זיך אין א שווערער קריטישער לאגע, האט זיך מיט א יאהר צוריק איבערגעשנימען דעם האלז מיט א ראזיר־מעסער, מ'האט איהם דאן אפגעראַ־טעוועט, און מיט עטליכע חדשים שפעטער האט ער זיך אויפגעהאנגען.

פון דעם טראגישען טויט אן, האט די אלמנה מורא געהאט צו שלאפען אליין מיט די קינדער, זי האט דעריבער געבעטען איהרע בעקאנטע, עס זאל עמיצער שלאפען ביי איהר, נעכטען האט ביי איהר גענעכטיגט די 36־יעריגע בלימה פליש־האקער (פילסודסקעגא 21).

די שכנים איז נעכטען אין דער פריה אויס־געקומען פערדעכטיג, וואס פון דער זילבערבאנד'ס וואוינונג געהט קיינער נישט ארויס. אז די פאליציי האט געעפענט די טיר, האט מען אלע געפונען ליגען פערטשאדעט.

די ארויסגערופענע פאגאטאוויע איז נאך לאנגע מיה געלונגען אלע אפצוראטעווען.

שלאגט זייך מוטער און בעקומט דערפאר 6 חדשים תפיסה

(א) יאן סאלטישעק (ווזשעשניאנסקא 21) איז פערליבט אין א יודיש מיידעל איבער די אויערען, צוליב וואס ס'איז געקומען צו אפטע מחלוקת מיט זיין מוטער, וועלכע האט נישט גע־קענט איבערטראגען, וואס איהר יאנעק „קאכעט" א „זשידובקע".

אין דער נאכט פון דער וויגיליע, ווען אין דער שטוב האט געפונקעלט די „כאינקע", איז יאנעק געקומען אהיים אין דער בעגלייטונג פון דער זשידובקע רייזעל ליפשיק.

די מוטער האט דעם „חילול יום־טוב" נישט געקענט איבערטראגען, און ס'איז אויסגע־בראכען א מחלוקה. יאנעק האט גענומען אין שוץ זיין ראזעליע, און דער סוף איז געווען, אז יאנעק האט די מוטער מקיים־פסק געווען און ארויסגעווארפען.

נעכטען האט יאנעק דערפאר בעקומען 6 חדשים תפיסה.

שפיצע פאר ארבייטסלאזע

מארגען דארף מען זיך רעגיסטרירען

מארגען, דעם 8־טען ד. ח. יועט מען אין אונטערשטיצונגס־אמט ביים מאגיסטראט פערעגיס־טרירען די ארבייטסלאזע מיט די פאמיליען־נעמען פון A ביז Z.

די פערשרייבונגען קומען פאר אין לאקאל אויף זשעראמסקא 44 פון 8.15 ביז 2 נאכמיטאג.

שטארק געשטיגען די באנוועל־זאפאסען אין לאדז

(אג) ווי מען מעלדעט פון באנוועל־שפינער־קארטעל אין לאדז האבען די זאפאסען גארן אין לאדז דעם 29 יאנואר בעטראפען: צו פערקויפען אין די לאגערען 1,570,547 קילא. אין פערגלייך מיט דעם פאריגען צייט־אפשניט זענען די זאפא־סען געשטיגען אויף 107,517 קילא. אין די וועב־עררייען האבען זיך אין דער זעלבער צייט געפי־נען 420,625 קילא ד. ה. מיט 17,600 קילא מעהר ווי פריהער. צוזאמען זענען די זאפאסען גארן געשטיגען אויף 125,117 קילא.

געפאלען די צאהל ראדיא־אבאנעטען

18.000 אבאנענטען אין לאדז

(2) דעם 1־טען יאנואר ד. י. זענען אין לאדז רעגיסטרירט געווען 18.083 ראדיא־אבאנענטען.

אין משך פון חודש יאנואר זענען צוגעקומען 545 נייע אבאנענטען. אין דער זעלבער צייט זע־נען אפגעקומען 579 אבאנענטען.

דעם 1־טען פעברואר ד. י. זענען פעררע־גיסטרירט געווען 18.049 ראדיא־אבאנענטען. ווי ס'איז צו זעהן, איז די צאהל אבאנענטען לעצטנס געפאלען.

שארפער ארויסטריט פון די פאלקיסטישע קהלה־פרנסים געגען דער קהלה־מעהרהייט

בעריכטס־פערזאמלונג פון די פאלקיסטישע פרנסים

שבת אוונד איז אין לאקאל פון דער יודי־שער פאלקס־פארטיי, פארגעקומען א בעריכטס־פער־זאמלונג פון די פאלקיסטישע פרנסים אין דער לאד־זער יודישער קהלה, אין צוזאמענהאנג מיט'ן לעצ־טען קהלה־בודזשעט. דאס ערשטע ווארט בעקומט

פרנס ראטמאן כארי

זיין גאנצער רעפעראט איז געווען איין שטיק וועהגעשריי געגען דער פיהרונג פון דער קהלה־מעהרהייט די „אגודה". ער ווייזט אן אויף דער זעהר נישט אנגענעהמער לאגע אין וועלכע עס געפינען זיך די פאלקיסטען, און זאגט אז אין דער צייט וואס די לינקע פארטייען שטייען מחוץ דער גמינע, און די ציוניסטען, וועלכע ווילען בשום אופן זיך נישט זעצען ביי איין טיש מיט אנדערע נאציאנאלע גרופען, כדי אויפצוהויבען דאס יודישע נאציאנאלע ציווא, קומט אונז אויס אויסצוהאלטען א קאמף איינע אליין מיט דער „אגודה" וועלכע פיהלט זיך שטארק, ווייסענדיג די צעשפליטערטקייט אין נאציא־נאל־וועלטליכען לאגער, פרעזעס מינצבערג — רופט אויס דער רעדנער — זאגט ביי יעדער געלעגענהייט אז אזוי איז גוט, מא פרעגט זיך פאר וואס איז אזוי שלעכט? אויף דער פראגע, פארוואס זענען די פאל־קיסטען געגאנגען אין געוויסע צייטען מיט דער „אגודה", ענטפערט דער רעדנער: „ווייל מיר האבען אלס רעאל־פאליטיקער נישט בדעה צו טרייבען פאליטיקאנטיע אויף די פלייצעס פון ארימאן. „מיפא" קויהלען, פסח־אקציע, „זשלאבעק", עקסמיסיעס, ג"ח קאסעס פאר האנדווערקער און קליינהענדלער זענען נישט קיין פלאץ פאר פאליטישע פארטיי חשבונ'ת, אבער אזוי לאנג האט מען געקאנט שווייגען ווי לאנג מען האט נאך עפעס געגעבען דעם ארימאן, נישט קיין חילוק וועלכען ארימאן, ארימקייט איז אויסער פארטייאיש, לויט אונזער שטאנדפונקט, ראטמ. כארי קריטיקירט דאן די פיהרונג אין דער קהלה אין דער לעצטער צייט, און ווייזט אן אז דער גאנצער בודזשעט ווערט פערוועבדעט אויף רבנים, רבנישע סע־קרעטארען, מקוות, ערבים, און עהנליכעס, אין דער צייט וואס פאר'ן ארימאן איז נישטא קיין גראשענס, העכסטענס הבטחות איז דא אויף „היימישע זאכען" טויזענטערס און מיט א ביטערער האנד.

פרנס אדוו. ווייצמאן

צוגעטוקעלט אין זיין רעדע דאס יודישע ...לעס אין דער לעצטער צייט. יודען געפינען זיך אין א ספעציפיש שלעכטע לאגע, נאך ערגער איז זייער קול טורעלער מצב, די יודישע קינדער אין דער פוילי־שער שול, אויב מיר זאלען אננעהמען, אז זיי אסי־מילירען זיך נישט, אבער קיין נאציאנאלע קולטורע לע דערציהונג בעקומען זיי זיכער נישט, קיין הע־כערען נאציאנאלען אנפיהרענדען ארגאן האבען מיר נישט, היינט ווער איז בערופען צו פערטרעטען די יודישע נאציאנאלע, קולטורעלע, עקאנאמישע בע־דערפענישען, אויב נישט די יודישע קהלה? וואס אפילו לויט איהר סטאטוט איז זי גישט בעגרעניצט ארומצונעהמען אט די אלע ספעציפיש יודישע פרא־גען. זיי, די „אגודה", און נאך מעהר די אזויגערופע־נע „אלעקסאנדערער" ווילען וואס בולטער אונ־טערשטרייכען דאס ריין רעליגיעזע פנים פון דער קהלה, זייער דעוויז איז פערקעהרט, פיהרען א קאמף געגען דער יודישער וועלטליכער שול, דער פאלקיסטישער ארגומענט איז, אז להבא וועט זיכער קומען צו א ריין וועלטליכע קהלה, אבער איצט מוז זען אין דער קהלה, פון ריין דעמאקראטישען שטאנד און מהאי טעמא זענען מיר קיינמאל נישט ארויסגע פונקט, ביידע ריכטונגען גלייך טראקטירט ווערען, טרעטען געגען רעליגיעזע הצטרכות'ן, דער שלום צווישען גער און אלעקסאנדער איז ווייט נישט קיין טובה פאר'ן יודישען דלות און נויט.

עס רעדען נאך די ה"ה: פייס, גירעכט, רוד־ניצקי, לעווקאוויטש, א.א. דאן ווערט איינשטימיג אנגענומען פאלגענדע רעזאלוציע: 1) מיר אנערקענען אז דער קאמף פון די פאלקיסטישע פרנסים, אלס מיעוט, איז זעהר א שווערער און א גערעכטער; 2) מיר פראטעסטירען אמשארפסטען געגען דער קהלה מעהרהייט פאר זייער גרינגשעצענדיגע בעציהונג צו די אמת'ע נויטען פון לאדזער יודען ארימקייט, פאר די בזיונ'דיגע צוטיילונג פון דער קויהלען־אק־ציע און מיר פאדערען אז להבא זאל גענומען ווע־רען אין אכט דער כבוד פון יודישען קליינהענדלער, און האנדווערקער און 3) מיר פאדערען אויף די פאל־קיסטישע פרנסים נישט אפשטעלען זייער קאמף ביז צו אנצחון פון אונזער גערעכטער זאך.

היינט און פאלג. טעג!
פרעכטיג פילממייסטערווערק
פון געניאלען S. Van DYKE א. נ.

נאכט־געריכטען

זיטען־דראמע, וואס אילוסטרירט דאס לעבען פון דער אריסטאקראטיע פון דער אונטערוועלט. אין די הויפט־ראלען:

PHILIPS HOLMES
ANITA PAGE,
LEWIS STONE

נעקסטער פראגראם: „ראספוטין" מיט CONRAD VEIDT

אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג. שבת און זונטאג — 12 א זייגער ביי טאג פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער. הנחה־בילעטען גילטיג אהן בעגרענצונגען דער זאל איז שטארק בעהייצט.

טעל. 213·84 — זאל פילהארמאניע — טעל. 213·84

פרייטאג, דעם 10־טען פעברואר 1933, 9 א זייגער אוונט

קאנצערט פון יוד. פאלקס־לידער

מרים

ראפ־יאנאווסקא

אקאמפאנירען וועט א פידעל־טריא

אין פראגראם: א דודעלע; סיף אין וועלדעלע; לאמיר זיך איבערבעטען; לעג איך מיין קעפעלע; הבדלה; א יונגעלע; מארגאריטקעס; יאמע, יאמע; דער פאדים; וואס ווילסטו מיין קינד; וויג־ליד; א הונדל אויף שבת.

בילעטען צום פרייז פון 1 זל. ביז 4 זל. שוין צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע. 483

דער אונטערנעהמער פון דער אויטאבוס־סטאציע אויף לוטאמירסקא גאס

ווארפט ארויס יודישע טרעגערס, וועלכע ס'קומט אויס צו שטארבען פון הונגער

די לאדזער אויטאבוס־סטאציעס האבען שוין זייער געשיכטע. צוערשט האבען זיך די דאזיגע סטאציעס געפינען אין פערשידענע פונקטען פון שטאט. שפעטער איז פעראָרדענט געוואָרען אז אין דער שטאט קאָנען נאָר זיין 2 אזעלכע סטאציעס, איינע אויף לאגעווניצקא 49 און די צווייטע אויף וואולטשאנסקא 224. די ביידע סטאציעס האָבען געהערט צו יודען, וועלכע האָבען דאָרט אינוועסטירט זעהר פיל געלד. ס'האָט גאָרנישט לאנג געדויערט און די קאָנצעסיע פון דער סטאציע אויף לאגעווניצקא איז צוגענומען געוואָרען און איבערגעגעבען א קריסטליכען אונטערנעהמער אויף לוטאמירסקא 13.

דער דאזיגער פלאץ גרעניצט דירעקט מיט דער וואנד פון יודישען משוגעים־הויז אויף יועסאלא גאס און די יודישע קהלה האָט שוין וועגען דעם אינטערוועניר, ווייל דאס שטענדיגע גערויש פון די אויטאס שטערען פיל די קראנקע. קיין שום אינטערווענצען האָבען דערווייל נישט געהאָלפען.

דער קריסטליכער אונטערנעהמער אויף לוטאמירסקא 13 האָט דערווייל גענומען מאכען „אָרדנונג“ אין זיין קאָנצעסיע דורך דעם וואָס ער האָט אנגעהויבען בעזייטיגען יעדען יוד, וואָס האָט געצויגען ביטערע פרנסה אויף דער אויטאבוס־סטאציע. אויף דער דאזיגער סטאציע האָבען שוין געארבייט און פערדינט צו עטליכע זלאָטעס א וואָך 8 יודישע טרעגערס. נעכטען איז געקומען דער אונטערנעהמער און פשוט ארויסגעוואָרפען פון פלאץ 4 פון זיי וועלכע טאָרען פשוט נישט אריינקומען אויפ'ן פלאץ. פארוואָס? דאָס ווייס קיינער נישט, אָבער בעסער געזאָגט, אלע ווייסען, אז דאָס איז געשעהען נאָר צוליב דעם, ווייל די פיר טרעגערס זענען יודען. די ארויסגעוואָרפענע טרעגערס אברהם בויקע, טעאדער קורלענק, ברוך בערענשטיין, הערש ראָזענבערג זענען פאמיליען־מענשען און זענען בעוואָרפען מיט קינדער, איצט קומט זיי אויס מיט זייערע פאמיליעס פשוט צו שטארבען פון הונגער.

דאָס איז א גרויסער סקאנדאל, די סטאציע שווימבעלט און גריבעלט פון יודישע אויטאבוסען, און אין דער גרעסטער טייל יודישע פאסאזשירען. די ארויסגעוואָרפענע טרעגערס ארבייטען שוין יאָהרען־לאנג אויף די אויטאבוס־סטאציעס און זיי טאָרען איצט זייער ברויט נישט פערלירען.

דאנקזאגונג.

איך פיהל מיך פערפליכטעט אויסצודריקען דער פירמע

„קאנסום ביי דער ווידזעווער מאנופאקטור“

אקצ. געז. (ראקיטשינער 54)

מיין הארציגען דאנק פאר די זארגפעלטיגע צושטעלונג פון מיין פעקעל מיין קרובה

אין ז.ס.ס.ר. — רוסלאנד

ווי אויך פאר די ערשטקלאסיגע קוואליטעט פון דער סחורה.

Marja Stypułkowska

Łódź, ul. 28 Pułku Strzelców Kaniowskich 32.

996

דרייסטע איינברוך־גנבה

אין די נאפט־סקלאדעס פון דער פירמע „נאפטאגאל“

(2) אין די נאפט־סקלאדען פון דער פירמע „נאפטאגאל“, (11 ליסטאָפאד 111) איז נעכטען אויסגעפיהרט געוואָרען א דרייסטער איינברוך.

די גנבים האָבען זיך אריינבעקומען אין קאנטאָר, און אזוי ווי אין קאנטאָר האָבען זיי קיין שום ווערט־זאכען נישט געפונען, זענען זיי אריין אין נאפט־לאגער און ארויסגענומען מעטאל־פעסער מיט נאפט, וועלכע זיי האָבען ארויפגעפאקט אויף פיהרען און אוועק.

ביז איצט איז נאָך נישט פעסטגעשטעלט, וויפיל פעסער נאפט ס'זענען גע'גנבעט געוואָרען. די פאליציי פיהרט אן אויספאָרשונג.

רעפעראט פון דעפ. יצחק גרינבוים

דער עהרען־פרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען דעפוטאט יצחק גרינבוים קומט מאָרגען מיטוואָך דעם 8־טען פעברואר נאָך לאָדז און וועט האלטען א רעפעראט אין פילהארמאָניע א. ד. ט. „די פאליטישע און עקאָנאמישע לאגע פון די יודען אין פוילען און די לאגע אין ציוניזם אין ארץ־ישראל.

אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: א. פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10) א כארעמזא (פאמאָרסקא 12), ע. מילער (פיעטריקאָווער 46), מ. עפשטיין פעטריקאָווער 225) ז. גאָרטשיצקי (פשעיאזד 59), ג. אנטאָניעוויטש (פאביאניצער 50).

פראטעסט־שטרייק אין דער „ווידז. מאנופאקטור“

נאר צוויי שעה ליקווידירט געוואָרען

(א) אין דער „ווידזעווער מאנופאקטור“, איז פערגאנגענעם שבת ווידער געקומען צו א סכסוך צווישען די ארבייטער מיט דער דירעקציע.

דער סכסוך איז ענטשטאנען צוליב דער פאָדערונג פון די ארבייטער, אז די דירעקציע זאָל צוריקנעמען צו דער ארבייט די בעת'ן לעצטען שטרייק בעזייטיגטע ארבייטער און איין בעזייטיגטען פייערלעשער.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, האָבען די ארבייטער ארום 1 מיטאג אלס פראָטעסט געוואָרפען די ארבייט, און אויפן פאבריק־הויף איינגעאָרדענט א מיטינג.

מחמת דעם, וואָס דער ארבייטס־אינספעקטאָר האָט אפגעזאגט צו אינטערווענירען, האָט אן ארבייטער־דעלעגאציע דערוועגען אינטערווענירט ביי דער דירעקציע. נאָכדעם ווי די דירעקציע האָט פערשפראָכען נאָכצוקומען די פאָדערונג, זענען די ארבייטער 3 נאָכמיטאָג צוגעטרעטען צו דער ארבייט.

65־יעהריגער „יובילאר“ וואס איז געזעסען 30 יאהר אין תפיסה

איז נעכטען ווידער אמאל פער'משפט געווארען אויף 1 יאהר

(א) פאר'ן געריכט איז נעכטען געשטאנען דער „יובילאר“ פראנטשישעק יאב, וועלכער איז אין זיין לעבען שוין עטליכע צעהנדליג מאָל פער־משפט געוואָרען פאר גנבות. צוזאמען איז ער ביז היינט אפגעזעסען דרייסיג יאָהר אין פערשידענע תפיסות.

דעם לעצטען מאָל איז ער געכאפט געוואָרען ביי דער „ארבייט“ אויף זשגאָווסקא 191.

דער 65־יאָהריגער „בעל־היובל“ איז נעכטען פערמשפט געוואָרען אויף 1 יאָהר תפיסה.

ביי פערהאלטענעם שטוהלגאנג און איבערפלימינער מאגען־זויערע

ליימעט אם דאָס נאטירליכע בימערוואסער

Franciszka Józefa

די אין מאגען אנגעזאמעלטע איבערבלייבעכץ פון פערדייאונג און פערהויט אין א סך פעלען פון דער זנטשטעהונג פון בלינד־דארם־ענטצינדונג. עמפפעהלט דורך דאָקטוירים.

אפענע ווענדונג צום לובלינער רב הרב שפירא

אין „נייעם פאלקסבלאט“ איז געוועזען בעווזען געדרוקט א שמועס מיט אייך, אין דאזיגען שמועס האָט איהר שוין געגעבען אייער איינשטימונג אנצונעמען דעם אמט פון לאָדזער רב, מיט געוויסע געלד־תנאים.

איך מאָך אייך אָבער, ביי דער געלעגענהייט אויפמערקזאם אויף א גרויסען אונרעכט וואָס קען געשעהען דורך אייך, בשוגג.

די לאָדזער קהלה איז שולדיג געבליבען שכירות דעם גרויסען נישט־פערגעסענעם, מנהיג הרוחני, רבן של ישראל, ר' א"ח מייזעל זצ"ל אנ'ערך 16 טויזענד רובעל.

די קהלה האָט ערשט מסכים געווען צו בעצאָהלען דעם חוב נאָך גרויסע מיה. און האָט דעם חוב רעגולירט מיט 36 טויזענד זלאָטעס און 10 פראָצענט פאר דער צוקונפט.

דאָס איז געוועזען אין יאָהר 1928, און אין די יאָהרען 1929, 1930, 1931, 1932, איז אין די קהלה־קאסע איינגעפלאָסען דורך די עטאט־צאָהלער, די גאנצע סומע.

צום גרעסטען בעדויערען און בעוואונדערונג האָט די קהלה נישט בעצאָהלט דעם בית הרב דעם חוב.

איך רעכען, אז איהר ח' רב וועט נישט אננעמען דעם פאָסטען ביז וואנען דער דערמאָנטער הייליגער חוב וועט בעצאָהלט ווערען דורך דער קהלה לויט די רעגולאציע.

אזוי פאָדערט עס דער תורה יושר און דער יודישער מנהג.

בעמערקונג: אויף דער סומע האָב איך ער־האלטען 14,000 זלאָטעס אין יאָהר 1931 וואָס עס לאנגט נישט אויף די צינזען פון דער העלבער צייט.

מיט אכטונג

יוליאן וואלף

בעפאָלמעכטיגטער פון בית הרב

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216־90

ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און ווענערישע קראנקהייטען, מענער־שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראָטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.

נעמט אן פון 8—2 און פון 5— 9 אוונט.

בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען.

ר. איזראעל

משפחות אין פלאמען

סענסאציאנעלער ראמאן פון יודישען פאמיליען־לעבען

(89

— פאר מיר, האָט מארעק געלאכט, מעג זי זיין די שעהנסטע און עלעגאנטסטע דאמע אין דער וועלט. די דאזיגע באראָנין גוטא, געהט דאָס מיך זעהר ווייניג אן. דעמאָלט ווען איך האָב דיך אין מיינע ארעמס, ווען איך קוש דיינע ליפען, ווען איך דריק דיך צו מיין ברוסט, געהט מיך גאָרנישט מעהר אָהן, קיין שום מענש אין דער וועלט אינטערעסירט מיך נישט מעהר.

מרים האָט געפיהלט, אז צוזאמען דערמיט, וואָס עס וואקסט דאָס גליק ביי מארעקען, ווערט איהר גליק געבראָכען, פערניכטעט, וואָס וועלט געוועזען ווען מארעק זאָל זיך דערוויסען דעם אמת, ער וואָלט זיכער זי אוועקגעוואָרפען, ענטלאָפען פון איהר, דערווייטערט זיך ווי פון אן אויסגעלאָזענע פרוי, וועלכע האָט איהם אפגענארט. טאקע באלד אויפ'ן אָרט האָט זי בעשלאָסען צו דערצעהלען מארעקען דעם גאנצען אמת. זי האָט נישט געקענט איהם ווייטער בעשווינדלען, זי האָט נישט געקענט רעדען איינס און טראכטען עפעס אנדערש. דאָס איז געווען געגען איהר געוויסענהייט און געגען איהרע פרינציפען, דעליקאט האָט זי זיך דעריבער ארויסגעוויקעלט פון מארעקס ארימס און איז אוועקגעגאנגען אן א זייט.

— מארעק, איך האָב מיט דיר צו רעדען וועגען א זעהר וויכטיגען ענין, וואָס איז נוגע אונז ביידע....

— אהא, זעהסט שוין. אז איך האָב געזאָגט רעכט ווען איך האָב געזאָגט, אז דו בעהאלטסט עפעס פאר מיר. אין דיינע טרויעריגע שעהנע אויגען האָב איך דאָס בעמערקט, אָבער אפשר זאָלען מיר דאָס איבערלאָזען אויף אן אנדערש מאָל, אפשר וועלען מיר זיך איבערלאָזען דעם היינטיגען טאָג פאר אונז: פאר מיר און דיר און זיך נישט שטערען די פרייד מיט זייטיגע זאכען.

— איך וואָלט טאקע געוואָלט זיין גליקליך מיט דיר, איך וואָלט טאקע געוואָלט, אז קיין שום זאך זאָל נישט קענען שטערען אונזער פרייד, אָבער איך האָב אזוי מורא, איך שרעק זיך, אז פון אונזער גליק זאָל זיך נישט אויסלאָזען א טייך.

— אָבער רעד נישט אזוי, מרים, פאר וואָס רעדסטו פלוצלונג אזוי און מיט אזא טאָן? דו מאכסט אנצוהערעניש'ען אויף מיין פערגאנגענהייט?

מרים האָט מארעק'ן אנגעקוקט מיט פער־וואונדערונג.

— אָבער ניין, וואָס פאלט דיר איין. וואָס האָב איך צו טון מיט דיין פערגאנגענהייט.

מארעק האָט לייכטער אפגעאָטעמט.

— טא, וואָס האָסטו דו עפעס אזא שווערע משא אויפ'ן הארצען, מיר האָט זיך אויסגעוויזען, אז ווען מיר וועלען זיך ווידער זעהען וועסט דו זיין דער גליקליכסטער מענש אויף דער וועלט.

— אזוי האָט דאָס געדאַרפט [illegible]

זיך אזוי פיל ביי מיר געענדערט זייט דעם טאָג ווען מיר האָבען זיך געזעגענט, אזוי פיל...

— וואָס א שטייגער, וואָס איז פאָרגעקומען דו האָסט מיר שוין געזאָגט, אז דו ביזט געווען שווער קראנק, אָבער ווי איך זעה ביזט דו דאָך שוין געזונד און איך בין זעהר צופרידען דערפון.

— און דו ווייסט פון וואָס איך בין קראנק געוואָרען?

— ניין, איך ווייס דאָס נישט, איך האָב דיך שוין איינמאָל וועגען דעם געפרעגט אָבער דו האָסט מיר נישט געענטפערט.

— איך האָב געוואָלט בעגעהן זעלבסטמאָרד...

מארעק האָט א ציטער געגעבען, ער איז צוגעלאָפען צו מרים'ען, אנגעכאפט זי פאר ביידע הענד, פעסט זיי געדריקט און געקוקט גלייך אין די אויגען.

— מרים, דו פייניגסט מיך, דו שניידסט מיר די אָדערען, דו רייצט מיר מיינע נערווען. זאָג מיר, וואָס איז געשעהען, דו לאכסט פון מיר אפ...

— ניין, מארעק, איך בין געווען דעצידירט צו בעגעהן זעלבסטמאָרד איך בין צו דעם צוועק געשפרונגען אין דער ווייסעל, מ'האָט מיך אָבער אפגעראַטעוועט.

— ווען איז דאָס געווען?

— א טאָג נאָכדעם ווי דו ביזט פונדאנען אוועקגעפאָהרען.

— פארוואָס, דו האָסט דאָך געזאָגט, אז דו האָסט אפילו נישט געוואוסט וועגען מיין ארעסט.

— נישט צוליב דעם ארעסט, מארעק, האָב איך געוואָלט בעגעהן זעלבסטמאָרד.

— נאָר צוליב וואָס?

— מרים האָט אראָפגעלאָזען די אויגען, טרעהרען האָבען זי ווייטער געשטיקט און זי האָט זיך מעהר נישט געקענט בעהערשען, מיט א היסטערישע געוויין איז זי געפאלען מארעקען אויפ'ן האלז

און לאנג, לאנג זיך נישט געקענט בעהערשען. מארעק איז געווען ווי צומישט, ער האָט זיך גאָר נישט געקענט פאָרשטעלען, וואָס מיט מרים'ען איז פלוצלונג געשעהען. ער האָט זי דעליקאט גענומען אונטערן ארים און זי אוועקגעזעצט אויף א שטוהל, אליין האָט ער זיך אראָפגעלאָזען אויף די קניען, איינגעגראָבען זיין קאָפּ אין איהר שויס, דאן גע־קושט איהרע ביידע הענד און געזאָגט:

— מרים, צוליב וואָס האָסט דו דאָס גע־וואָלט טון. צי האָסט דו נאָך א נאָהענטערען מענש אין דער וועלט ווי איך, דיין מאַטער און דיין מוטער לעבען נישט מעהר. מיר האָט זיך געדוכט, אז ס'איז מעהר נישט פאראַן קיין זאך אין דער וועלט, וואָס וואָלט געקענט צורייסען אונזער ליי־בעס־בונד, צום סוף האָסט דו געהאט עפעס פער־באָרגען פאר מיר, עפעס אזעלכעס צוליב וועל־כען דו האָסט זיך אפילו געוואָלט דאָס לעבען נעהמען.

— ניין, מארעק, ליבער, מיין טייערער, איך האָב גאָרנישט בעהאלטען פאר דיר, גאָרנישט פער־באָרגען, ביז מיר האָבען זיך געזעגענט ביי דער באהן, ביי דיין אפפאָהרען קיין פראג, האָב איך גאָרנישט געהאט קיין סוד פאר דיר, די סיבה, צוליב וועלכער איך האָב געוואָלט בעגעהן זעלבסטמאָרד, איז ערשט געקומען נאָכדעם ווי דו ביזט אוועקגע־פאָהרען.

מרים האָט דאן אנגעהויבען צו דערצעהלען, אלץ האָט זי דערצעהלט. זי האָט זיך גאָרנישט גע־שעהמט, גאָרנישט בעהאלטען, אלץ אָפען, איינ־גאנצען אויפריכטיג, פון מאָמענט אָן, ווען זי איז אין דער רעגענדיגער נאכט געקומען צו אנקאָן, וועלכע האָט זי צוגערעדט, אז זי זאָל בלייבען ביי איהר נעכטיגען. דאן דאָס בעקענען זיך מיט מאקסען...

(פאָרטזעצונג קומט).

קאמף פאר ביליגע עלעקטרישע קראפט און ליכט

די עלעקטראווניע איגנארירט די ווענדונגען פון פאבריקאנטען-פערבאנד. — די פאבריקאנטען אינסטאלירען אייגענע עלעקטרישע קראפט-מאשינען

(אג) ווי מיר האבען שוין געמעלדעט האט א היגע ווירטשאפטליכע ארגאניזאציע, וואס גרופירט ארום זיך די מיטעלע און קליינע פראדוצענטען, זיך געווענדעט צו דער פערוואלטונג פון דער לאדזער עלעקטראווניע, וועגען פערקלענערען די פרייזען אויף עלעקטרישע ליכט און קראפט.

איצט בעמערקט זיך אויף א נ'עהנליכע ערשיינונג מצד דער מיטעלער און קליינער אינדוסטריע. אויסנוצענדיג דעם פארטשריט פון דער מאדערנער טעכניק, וועלכע האט געשאפען א טיפ פון א קראפט-מאשין צוגעפאסט פאר די בעדערפענישען פון דער מיטעלער און קליינע אינדוסטריע, האבען אייניגע היגע פירמען געמאכט פרובען און אינסטאלירען אייגענע עלעקטרישע קראפט-מאשינען. די פרובען האבען זיך איינגעגעבען.

גנבים נעהמען שוין אויך נישט קיין וועקסלען...

קאסע-איינברוך אין לעבענסמיטעל-קאאפעראטיוו „שילא"

(2) אין דער זעלבער צייט, ווען ס'איז אויסגעפיהרט געווארען די איינברוך-גנבה אין דער פירמע „נאפטאגאל" (וואס מיר ברענגען אויף אן אנדער ארט) איז אויך אן עהנליכער איינברוך אויסגעפיהרט געווארען אין לעבענסמיטעל-קאאפעראטיוו „שילא" (פון די טראמוויי-אנגעשטעלטע) אויף נארוטאוויטש גאס 52.

ווען די בעאמטע זענען אין דער פריה געקומען, האט אויף דער טיר געהאנגען אן אנדער שלאס. ווען א שלאסער האט דאס שלאס אראפגענומען, האט זיך ארויסגעוויזען, אז ביינאכט איז אויסגעפיהרט געווארען אן איינברוך.

די גנבים האבען אויפגעבראכען די געפאנצערטע אייזערנע קאסע און ארויסגענומען 1300 זל. מזומן. אין דער קאסע האט זיך אויך געפונען וועקסלען אויף א סומע פון 5 טויזענד זל. די וועקסלען האבען די גנבים איבערגעלאזט. א חוץ דעם געלד, האבען די גנבים צוגענומען פערשידענע סחורה פאר 3 טויזענד זל. די געגנב'טע סחורה האבען די גנבים אוועקגעפיהרט אויף דראשקעס קיין באלוט אין א מלינה.

דער דאזיגער לעבענסמיטעל-קאאפעראטיוו „שילא" איז שוין אין משך פון דעם לעצטען יאהר צוויי מאל בעגנבעט געווארען אויף עטליכע טויזענד זל.

ווי מ'טיילט מיט, איז די פאליציי שוין געקומען אויף די שפורען פון די גנבים.

Dr. med. H. LUBICZ
ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32
נעמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 5—8 אווענד. זונטאג פון 9—11 בייטאג.

א הויזווירט „פאבריצירט" פאלשע „זאשוואדטשעניעס" צום ארבייטלאזן-פאנד

פערמשפט אויף אנדערטהאלבען יאהר תפיסה

(2) אויף דער בעשולדיגונגס-באנק איז נעכטען ווידער געזעסען א הויז-בעזיצער, וואס האט זיך פערלענט א „פאבריקעל" פון „פאבריצירען" פאלשע „זאשוואדטשעניעס" פאר ארבייטסלאזע צום ארבייטסלאזען-פאנד.

דער „פאבריקאנט" טאטורנין גאזדאלסקי, האט אויף אזא אופן בעשווינדעלט דעם ארבייטסלאזען-פאנד אויף א סומע פון 12 טויזענד זל.

צום פראצעס זענען ארויסגערופען 60 עדות.

דאס געריכט האט גאזדאלסקי'ן פערמשפט אויף אנדערטהאלבען יאהר תפיסה.

גרויסער אווענד פון יודישען ליד אין פילהארמאניע

נאך א לענגערן אפרוה קומט ווידער צו פאהרען אונזער בת-עיר די וועלט-בעריהמטע יודישע זינגערין, אינטערפרעטאטארין פון יודישען פאלקס-ליד, די פרוי פון בעקאנטען פיאנער אויפן געביט פון יודישער מיזיק ה' חייקעל יאנאווסקי, פרוי מרים ראפ-יאנאווסקא.

די בעריהמטע קינסטלערין קומט יעצט נאך לאדז נאך איהרע גרויסע ארטיסטישע סוקצעסען, וועלכע זי האט לעצטענס געהאט איבער די גרעסטע שטעט פון איירופא און איבעראל ווי נאר זי איז ארויסגעטרעטען, האט זי געפייערט גרויסע טריומפען און עס איז געווען דער געשפרעך פון טאג. אויף איהר פרייטאג'דיגען קאנצערט האט די קינסטלערין אנגעגרייט ספעציעל פאר לאדז א זעהר העכסט-אינטערעסאנטען פראגראם, וועלכע בעשטעהען פון די שענסטע פערל פון יודישען פאלקס-ליד.

גאסטשפילען פון ד"ר פאול בארטאוו אין „סקאלא"

היינט דינסטאג און מארגען מיטוואך טרעט אויף דער בעוואוסטער ארטיסט ד"ר פאול בארטאוו אין יעקב גארדינס לעבענסבילד א. נ. „נחת פון קינדער".

מעלדונגען

פאלקס-אוניווערזיטעט ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין לאדז

היינט, דינסטאג דעם 7/2, 8,30 אווענד אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע שרודמיעיסקא 29 א פארלעזונג (אין דער פוילישער שפראך) א.ד.ט.: „גערהארד הויפטמאן, דער שעפער פון דער געזעלשאפטליכער דראמע (צום 70 געבורטסטאג פון שריפטשטעלער.)

רעפערירען וועט ד"ר ווילהעלם פאללעק.

דאס צוגעדיבטע לאנד „עבר הירדן"

אויף דער אויבענדערמאנטער טעמא קומט פאר מיטוואך דעם 5 פעברואר 8.30 אווענד אין לאקאל פון ברית הצה"ר אל. קאשטשושקי 21 א גרויסער מאסען-מיטינג מיט'ן אנטייל פון די ח"ח: אינזש. ד. עלפערן, א. אסט (מזרחי), אינזש. לובלינסקי, מגר' ט. בערקאל, י. נירענבערג א. א. איינגאנג פריי, צוליב דער אקטואליטעט פון דער טעמא האט דער מיטינג ארויסגערופען גרויס פעראינטערעסירונג צווישען די היגע ציוניסטישע צפענט ליכקייט.

הסתדרות ציונים רביזיונים „השחר" ע. ברית הצה"ר בלודז

לאדז, סובאלסקא 1, בב"ס פאסטער'אך

דינסטאג דעם 7 פעברואר 8.30 אוו. קומט פאר די ערעפנונג פון ארג. לאקאל מיר בעטען אלע רעוויזיאניסטען און סימפאטיקער פון גייערס יאן, צו רעגיסטרירען זיך אין סעקרעטאריאט וועלכער איז שוין טעטיג יעדען טאג: פון 8—10 אוו. גלייכצייטיג מעלדען מיר אז עס ווערען אנגענומען איינשרייבונגען אויף די העבראישע אווענד-קורסען פאר אלע גרופען.

אין די זאלען פון נייעם יוו"א-בנין

(ענדע פון 4-טע זייט).

העבר האב איך מזהיר געווען וואשע פריוואסכאדיטעלסטווא, אז עס איז אויף אייך א חוב, אז איהר זאלט זיך סטארין ווי ווייט מעגליך איז, אז דער רעקראטסקי נאבאר מיום א' נאיבער הבא: ווערליג דעם מאניפעסט הגבוה וואס עס איז ארויסגעגאנגען דעם 26 אגאסט העבר: זאל די גאבערני וואש אייך איז פאווירייעט געווארען זאל זיין אפגערייויגט במשך שני חדשים הוא הזמן המוגבל כפי הזאקאן בלי שום איבערבלייבונג.

ווייטער זאגט זיך:

„גם ביי דעם היינטיגען נאבאר זאל נישט געטון ווערען קיין שום פאלשקייט און קיין שום בייא רייסעחץ לכל היהודים וגם לאדונים אביוואטעליש וואס מעדארפען צפקומען רעק-אטסקע נאבאר אזוי ווי די דינים פראוואלעס, וואס אויבען איז נעשטאנען פון דעם 23 סיענטיאבער אין דעם יאהר 1824 און אזוי ווי איך שרייב אייך היינט צו, זאל דאס צו שיקען געדרוקטע עקזעמפלארען אויף לשון רוסי און אויף לשון פויליש און אויף לשון יהודית. כדי זאלען וויסען אלע אבוואטעלישען און אלע וואס טראגען דעם עול פון רעקראטסקע פאווינאסט"

אונטערגעשריבען:

„ווארשעב, יום ב' אקטאבער 1827. אויף דעם גוף אקען איז אונטערגעשריבען האדון הגדול יענעראל אינספעקטאר אוסע קאוואלירע קאנסטאנטין ציסארצעוויטש".

און היינט, אין 106 יאהר ארום, ווען א יודישער בחור דארף גיין צום פריזיוו און ער קען קיין פויליש נישט, — דארף ער זיך נאכפרעגען ביי מענשען. ווייל יודישע בעקאנטמאכונגען קלערט אפילו דער מאגיסטראט נישט צו דרוקען. און וואס וואלט געווען, ווען אין 1827 וואלט שוין געווען ראדיא? וואלט מען דאך אויף זיכער דעם „אקאזצעשיקט דורך ראדיא אויף רוסי, פויליש און יהודית. נייט אונז דערציילט דאס דעם פראגראם-דירעקטאר פון ווילנער ראדיא הורעוויטש'ן!

נעבען א געשריבענעם סידור אויף עברי-טייטש (אין א שיינעם זאפטיגען יודיש) ליגט א טעלעגראמע פון עטליכע און פופציג יאהר צוריק. שפ"ר (שאול-פנחס ראבינאוויטש), א. צוקערמאן און י. ראזענפעלד (בעל גן-שעשועים) גראטולירען י. א. טריוואוש'ן צו זיין חתונה אין קוזניצע: „זשעלאיעם נאוואבראטשנים סטשאסטיא פראטשנאסטי דאלגאוועטשנאסטי טאיווא". (וו.ט.)

גענעראל קאטאוסקי

— פון —
ר. גול

— 14. —

עס האט קאטאווסקי'ן געצויגען צו דער „מאמע אדעס". און אהין האט ער זיך מיט זיין בריגאדע געשפארט. און ווען ער איז אריין אין דעם דארף פאטאצקיע, נאך איידער מען האט זיך געריכט אויף איהם, איז ער גלייך אריינגעלאפען אין טעלעגראף-סטאנציע, און פונקט דאן ווען די טעלעגראפיסטען האבען איבערגעקוקט די פאפירענע פאסיקלעך, האט זיך דערהערט א קלונג. דאס האבען די ווייסע פון אדעס אפגערופען די סטאנציע ראזדיעלני.

— בינדט צו אדעס! — האט קאטאווסקי אויסגעשריען, — איך וועל מיט זיי רעדען!

פון אדעס האט מען דורכ'ן טעלעגראף אנגעפרעגט ביי דער סטאנציע ראזדיעלני וועגען קאטאווסקי'ס קאוואלעריע-בריגאדע. און פון ראזדיעלני האט מען געענטפערט, אז דאס גאנצע מיליטער אין אדעס זאל זיין גרייט, ווייל קאטאווסקי שפארט זיך אלץ נעהנטער און עס איז דא א געפאהר, אז אין א דריי טעג ארום וועט ער שוין זיין ביי די טויערען פון אדעס.

ווען דער געשפרעך דורכ'ן טעלעגראף האט זיך געענדיגט, איז געקומען די געוועהנליכע פראגע:

— ווער האט דאס אויפגענומען?

און אויף דער פראגע האט קאטאווסקי געענטפערט מיט איין ווארט:

— קאטאווסקי.

— וואס פאר א שפאסען מאכט מען דארט?

— קיין שפאסען. איך פערזיכער אייך, אז אויפגענומען האב איך דאס, און אז איך בין קאטאווסקי.

קאטאווסקי'ס אדיוטאנטען, קריוואראטשקא און מישקא ניאגא, האבען געקייכט פון געלעכטער. עס איז זיי שטארק געפעלען געווארען. און באלד איז קאטאווסקי ארויף אויפ'ן „אדלערל", און איידער ער האט זיך ארויסגעזעצט רייטענדיג, האט ער דורכ'ן טעלעגראף געלאזט וויסען די ווייסע:

— ווארט אויף מיר דארט אין אדעס. אין דריי שעה ארום וועל איך דארט זיין...

אין אדעס איז די מהומה דאן שוין געווען זעהר גרויס. די ווייסע זענען געווען שטארק פערצווייפעלט און זענען געלאפען וואוהין די אויגען האבען זיי נאר געטראגען. די רויטע האבען ארומגערינגעלט די שטאט פון אלע זייטען, און קאטאווסקי האט זיך אין גרויס איילעניש געיאגט צום דניעסטער, זיך אריינצושניידען אין די רעזערוועו פון די ווייסע און זיי פערשפארען דעם וועג.

ביי דער דייטשער קאלאניע קאנדעל, נעבען טיראספאל, האט קאטאווסקי אריינגענומען אין א קלעם די ווייסע וואס זענען אנטלאפען צום דניעסטער. אודאי א צעהן טויזענד ווייסע גווארדייער זענען ביינאכט פון אלע זייטען זיך אנגעלאפען צו די ברעגען פונ'ם דניעסטער. צווישען זיי זענען געווען סאלדאטען, אפיצירען און אויך ציווילע מענשען. זייער לאגע איז געווען א פערצווייפעלטע; קיין רומעניען האט מען זיי נישט אריינגעלאזט; די גרעניץ-וואך איז געווען גרייט צו שיסען, און אויף דער רוסישער ערד איז — קאטאווסקי! א סך מענשען האבען זיך דאן אויפ'ן אייז אליין געשאסען, ווייל זיי האבען פאר זיך קיין אנדער אויסוועג נישט געזעהן. און פונקט דאן האט קאטאווסקי צוגעשיקט צו זיי זיין אדיוטאנט קריוואראטשקא מיט נאך עטליכע רייטער, אז זיי זאלען גאר קיין מורא נישט האבען און זאלען זיך אלע אונטערגעבען.

— קיינעם נישט טשעפען! — האט דער רויטער מארשאל אנגעזאגט זיינע שלוחים. — ווער עס וועט אנריהרען א געפאנגענעם, וועט גלייך דערשאסען ווערען אויפ'ן ארט. פערשטאנען?

און די שלוחים האבען געוואוסט, אז מיט קאטאווסקי'ן שפילט מען זיך נישט אין אזא פאל. ווען ער זאגט, אז ער וועט שיסען, וועט ער שיסען.

צושראקענע און צוטומעלטע זענען די אנטלאפענע געשטאנען אויפ'ן שניי, ווען קאטאווסקי'ס שלוחים זענען צוגעפאהרען.

— וואו איז דא דער פאלקאווניק סטעסעליצוו? — האט איינער פון די רייטער אויסגעשריגען אויף אוקראאיניש.

און ווען מ'האט איהם אנגעוויזען אויפ'ן פאלקאווניק, האט ער ווייטער גערעדט:

— הערט זיך איין, חבר פאלקאווניק, דער חבר קאטאווסקי האט געהייסען אייך זאגען אזוי: איהר אלע דא געפינט זיך. פערשטעהט איהר מיך, אין אזא לאגע, אז שלאגען זיך מיט אייך קענען מיר מעהר נישט. איז די אפיצירען, וואס האבען מורא, אז מ'וועט זיי שלעכטס טון, דארפען קיין מורא נישט האבען. דער חבר קאטאווסקי זאגט, אז מ'דארף זיי נישט טשעפען. די זאכען וועלען מיר ביי זיי נישט צונעמען. און די פרויען און כלות וועלען מיר נישט טשעפען. אזוי האט געהייסען זאגען דער חבר קאטאווסקי. זאלען אלע, זאגט ער, איבערגעהן צו אונז, און — פארטיג. מורא האבען דארף מען נישט.

אין דעם רוסישען בירגער-קריג זענען אזעלכע פאלען געווען א זעלטענהייט.

די ווייסע האבען זיך אונטערגעגעבען, און קאטאווסקי האט געהאלטען ווארט. ווען מ'האט זיי געבראכט צו איהם, האט ער פאר זיי געהאלטען א רעדע און האט זיי ווידער אמאל פערזיכערט, אז מ'וועט זיי קיין שלעכטס נישט טון.

די רעדע זיינע איז נישט געווען קיין קאמוניסטישע. דאס איז זיכער געווען א ברייטער זשעסט פון א ברייטען רוסישען מענשען.

איז מען טאקע אינ'ם רעוואלוציאנערען קריגס-ראט נישט געווען צופרידען דערמיט. אבער מ'האט עס ארונטערגעשלונגען, ווייל מ'האט זעהר הויך געשעצט קאטאווסקי'ס פערדינסטען אלס א קאמאנדיר און אייניגע האבען געזאגט, אז ווען נישט ער, וואלט מען אדעס נישט גענומען.

פאר זיינע גרויסע פערדינסטען האט מען איהם ווידער בעלוינט מיט א מעדאל פון דער רויטער פאהן. דאס איז שוין געווען דער צווייטער מעדאל פון דער רעוואלוציע. און אזוי אין גריגארי קאטאווסקי געווארען איינער פון די אנגעזעהענסטע קאמאנדירען פון דער רויטער קאוואלעריע.

פינפטער קאפיטעל

קאטאווסקי אין קאמה גענען פוילען

גאר שטארק בעריהמט האט קאטאווסקי אנגעהויבען ווערען אין יענעם זומער פון 1920, ווען די רויטע ארמעי, אונטער דער קאמאנדע פון מיכאאיל טוכאטשעווסקי, האט געענטפערט אויף פילסודסקי'ס אנגריף מיט א מארש אויף ווארשא.

עס איז אמת, אז קיין גאר גרויסען צוטרויען האט דער באלשעוויסטיש-מיליטערישער שטאב צו קאטאווסקי'ן נישט געהאט. ווייל מען האט געוואוסט, אז חוץ דעם וואס ער האט אייגנארטיגע קאפריזען, איז ער נאך דערצו א מענש, וואס שטעלט צופיל אויף זיך. אנשטאט ארויסרוקען קאטאווסקי'ן אלס דעם הויפט פון דער באלשעוויסטישער קאוואלעריע, האט מען ארויסגערוקט דעם געוועזענעם קאזאצקען וואכמיסטער סעמיאן בודיאני, דעם קאמאנדיר פון דער ערשטער באלשעוויסטישער קאוואלעריע-ארמעע.

איינצוימען קאטאווסקי'ן פאליטיש האט מען נישט געקענט; אבער אלס קאמאנדיר פון דער קאוואלעריע איז ער געווען זעהר פאפולער צווישען די סאלדאטען און ער האט אויף זיי א גרויסען איינפלוס געהאט.

(ווייטער מארגען).

די
בילינסטע קוועלע
און דער
גרעסטער אויסוואהל
ליסטע-ראהמען
סטיל-
אוואל-
צו פארהאנגען,
צו טאפעטען-לייסטען
נאר אין דער פאבריק פון
י. צווייג, לאדז.
נארדשעווסקא 11 אין הויף
בעמערקונג: בצוויטע
קיינע פיליאלן.

ארטאפעדישער אנשטאלט
בראנדזשן, גארטעלען, פ ר ט ע ז ע ן
קונסטלעכע גלידער, לייכטע פלאט-
פוס-איינלאגן, גאנצע פיס-
שמערצען אט נאך גיפס-
אבדרוק.
Dr. med. Lubicz i Villy Simonović
פיעטריקאווער 119, טעל. 81-281.

Dr. S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און גע-
שלעכטס-קראנקהייטען
וואוינט יעצט אויף
PIOTRKOWSKA 90, tel. 129-45.
נעהמט אן פון 8—2 נאכמיטאג און פון 4 9 אווענד,
זונטאג און יום-טוב פון 8—2 נאכמ.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפילים, טריפער און הויט-
קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 40-159
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

צאהן-ארצט
J. ROZIN-REICHOWA
15 זגערזשער 15
נעהמט אן פון 10—2 מיטאג און 4—7 נאכמ.
צו לעטשניצע-פרייזע.

לאנג-יעהריגער
געריכטס-סעקרעטאר
שרייבט און ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, אנקלאגעס און קלאוזולעס
ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים
ווי אויך אין שרייבען ביטעס פאר איינציגע
שפייזערס (אפיקאנסטווע). שנעלער אויס-
קויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע-קארטען
אויפ'ן יאהר 1933
ב. מאז פעטריקאווער 10

Dr. med. Haltrecht
ספעציאל-ארצט פאר הויט-
און געשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 21-245
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג
און פון 5—9 אווענד. זונטאג פון 10—1 בייטאג.
פאר ארבייטסלאזע לעטשניצע-פרייזע.

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאנא 15 טעל. 07-149.
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-
קראנקהייטען, מענער-שוועכע בע-
האנדלונג און סעקסועלע בעראטונג
נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 4—8 אווענד,
זונטאג פון 9—1 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצעפרייזע.

רעטשניצע
זגערזשער 17
נעהמט או קראנקע אין אלע
ספעציאליטעטען
פון 9 פריה ביז 7 א זייגער אווענד.
וויזיט 3 זל.

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה,
און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט
און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-
לאגישע און נערוועןן-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער
הייל-קאבינעט לאסמעטיק.
-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען
וויזיט 3 זל.

Doktór
Łagunowski
Piotrkowska 70
i róg Traugutta
Tel. 181-83.
choroby skórne,
weneryczne
i moczopłciowe.
Gabinet Roentgeno-
leczniczy.
Przyjmuje od 8^{30} do 10
1 — 2^{30}, od 6 do 8^{30} w
w niedzielę i święta od
10—1.
Oddzielna poczekalnia dla pań.

ENGLISH
מארגנגער און פארמא-
געשיטענע. קאנווערס-
ציע, ליטעראטור
ערטיילט א פעהיגער פע-
דאגאג. — אפערטען אין
אדמיניסטר. פאר "Mir"

חדר „תורה ודת"
פלאץ וואלנאשטשי 6 (נייע שטאט)
נייע תלמידים ווערען אנגענומען אין אלע מחלקות
ווי אויך אין גן-ילדים (פרעבעל-שולע)

מאר גראבאוויע אנשטאלטען דירעקציען און טרלאגען עמבאלעזש
ליטשגער
דרוקעריי און ליטאגראפיע
104
טעל.: 241-24
..גוטענבערג

DOCENT Dr. Med.
ADOLF FALKOWSKI
Dyrektor „Kochanówki"
Choroby nerwowe i psychiczne
przyjmuje ul. Piotrkowska 64, m. 4
w poniedziałki, środy, piątki od godz. 4
do 6-ej. Tel. 102-62

Dr. med. H. SZUMACHER
הויט און וועגערישע קראנקהייטען
פיעטרקאווער 56. טעל. 62-148
נעהמט אן טעגליך פון 4—1½ נ"מ און פון 6—9 אוו
זונטאג און אנדערע חגאות פון 10 ביז 1 בייטאג

Dr. med.
H. Różaner
הויט- און וועגערישע קראנקהייטען
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98
עמפפאנגט פון 8—10 און פון 5—8 אוו.

Dr. med. RACHELA LEWI
ספעצ. קינדערקראנקהייטען
האט זיך אריבערגעצויגען
אויף שרודמיעסקא 27
(פריהער ציגעל-גאס 6) טעל. 72-142.

Laboratorjum Chemiczno-Bakterjologiczne
Inż. Chem. F. SZAC
ul. Piotrkowska 37, tel. 230-85
Wszelkie analizy przemysłowie: wody, mydła, oleiny, artykułów spożywczych itd
Ceny zniżone

אויטאמענישע שוויסונגען
מעטאל-בעארבייטונגען
שלאסערי-ארבייטען
מאשינען-טיילען
פיהרט אוים בילינ
J. REDER, Łódź
קאנסטאנטינער 11/13

שייטלען מיט פאריזער שרינדען
ווי אויך פארטינע שייטלען
צו ביליגע פרייזען
ביי פרוי ב. פארושצקא, קאמיננא 5
2-טער הויף, לעצטע אפיינג 2-טער שטאק.

„געז. ביבליאטעק
א. אייזענשלאס" א.ג.
לימאנאווסקיעגא 15
איז טעטיג א גאנצע וואך (א חוץ דינסטאג)
פון 7 ביז 10 אין אווענד.
חודש-אבצאהל 80 גר., ארבייטסלאזע — 50 גר.

שנעל-ריטשערס
אמביליגסטע
און אמבעסטע
„Stag" און „Reor" מארקע
Wytwórnia wyrobów tłoczonych
„REOR"
Sp. z o. o.
Łódź, Kątna 3,
tel. 228-90.

שייטלען
מיט פאריזער שרינדען
ווי אויך פארטינע שייטלען
ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט
צו ביליגע פרייזען
-- אין אנדולאציע --
ני' קערש, סקווערארוא 15

כירורגיש-וועכנעריין-קליניק
„SANATO"
s. z o. o.
אגראדאווא 10 טעל. 57-213
1-טע און 2-טע קלאס
געבורטען זל. 175 קל. II

מאשין-לעבער
ווערן אנגענומען אויסגעניייען ביי
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

פארשידענעס

ס'איז ביי מיר פערלוירען געווארען א רעי-
צעפיס פון וועקסעל № 9899 באנק קופיעצקא
קרעדיטאווי, וועלכע איך ערקלער פאר אונגילטיג.
560

אין דער שולע וואולטשאנסקא 5 ווערען
אנגענומען שילער פון פאוושעכנע שולען אויף
למודי קודש כמעט בחנם.
534

קויף און פערקויף

וויכטיג פאר קויבערמאכערס! צו פערקויפען
ביליג א מאשין צו שפאלטען ווייזען און צו מא-
כען שניס. פילסודסקיעגא 51/17 יאקובאוויטש.

וויכטיג פאר קאנדיטארייען און לעקעך-
בעקערס. א מאשין צו מאהלען א 3 וואלצוב זע
איז געלעגענהייטליך צו פערקויפען. די אדרעס צו
ערפאהרען אין אדמיניסטראציע.
544

קישעלעך טאמטארירטע ערשטקלאסיגע אויס-
ארבייטונג ביליג צו בעקומען ביי י. לוקסענבערג,
שענקעוויטשא 13, וו. 9.
565

לאקאלען

ביליג איבערצוגעבען אנ'איינגעפיהרט קא-
לאניאל-געוועלב. זשעראמסקיעגא 14 ברילמאני.
699

איבערצוגעבען 3 שטובען מיט א קוך 1-טען
שטאק געאייגנעט פאר א געשעפט מיט א וואוינונג
פיעטריקאווער 21, וואוינונג 20.
555

נאכטלעגער וושכאדניא 19 ביי זענדעל.
9ŧŧ

צו פערדינגען פון זאפארט דירעקט ב"ם
ווירט א געוועלב מיט 2 גרויסע צימערן און א
פארערהויז מיט 3 איינגענג פאדזשעטשנא 9.
567

אנאנסען-פרייזן פאר א מילימעטער-שורה
פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט-24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " " " 60— " " " " 4 "
נאכ'ן טעקסט—12 " " " " " 18— " " " " 8 "
אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער. אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען-20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען אהיים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

מאהלען, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקן די אנאנס אדער צוריקצובאצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אנהאלט אין טער מין פון די אנאנסן איז דער פערלאג נישט פעראנט-ווארטליך. די אדמיניג. איז אפען בייטאג און בייגאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.